

*Inuttut inerikkiartornermi ilikkagas-
satut pilersaartutit*

A: Anguniagassat ilisarititsinerlu

Inuttut inerikkiartorneq pillugu atuartitsinermi anguniagassat

(Atuarfimmi atuartitsissutini atuartitsissutinilu qanitariissuni alloriarfiit siunertaat aamma atuartitsissutit siunertaat kiisalu ilikkagassatut anguniagassat pillugit Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaanni § 34 tunngavigalugu.)

Atuartsinerup siunertaraa atuartut atuarnerminnut ilinniaqqinnissaminnullu atatillugu periarfissaminnik nalilersuisinnaaneq, anguniagalersinnaaneq, pilersaarusiorsinnaaneq piukkunnaatilimillu toqqaasinnaaneq ilinniassagaat. Atuartut tarnikkut timikkullu peqqinnartumik inooriaasegarnermut tunngaviusunik taamatullu inuulluarniutinik ikiaroorartunillu atonerluinerup ajornartorsiutit malittai aammattaaq ilisimasaqarfigilissavaat. Atuartut atuarfimmi, angerlarsimaffimmi, inuiaqatigiinni, avatangiisini pinngortitamilu isumannaatsuuneq tunngaviusumik ilisimasaqarfigissavaat. Atuartut ilaqutariinnut, ineqarnermut avatangiisinullu tunngasunut aningaasarsiornermullu ulluinnarni inuunermi inuiaqatigiit killigititaat aamma ilaqutariinni, suliffinni inuiaqatigiinnilu peqatigiinnermi ataatsimoorfiit nalingi pisussaassusiliiffiilu tunngaviusutigut paasisaqarfigissavaat.

Imm. 2. Atuartsinerup atuartut inooqateqarnikkut misigissutsitigullu pisinnaatitaaffitik soorluttaarlu poqissutsimikkut timimikkullu piginnaassutsitik ineriartortissagaat peqataaffigissavai. Atuartsinerup atuartut imminnut paasinerannik, imminnut naleqartinnerannik pilersitsisinnaanerannillu nukittorsassavai aamma eqqarsaqqissaartutut isumaginnittutullu – qanoq iliuseqaataasunik eqqarsaatiginnittut pilersaarusiortullu, imminnut allanillu isumaginnittut siunissaminnilu ilusiliinissamat akisussaasut - ineriartornerinik tapersersussavai.

Imm. 3. Atuartsinerup atuartut inunnik assigiinngitsorpassuarnik suleqateqarsinnaaneratt nukittorsassavaa aamma allanik soqutiginninnerannik oqaloqatigiinnerullu peqatigiilluni aaqqiinissamat pingaarutaanik paasinninnerannik peqataaffigissavai. Atuartut inuit allat nalinginik, isumaannik iliusaannillu paasinnilissapput.

Imm. 4. Atuartut nammineq inuillu allat ilinniarnissaminnut, inuussutissarsiummut qanorlu inuuneqarnissamat tunngatillugu aalajangerneri namminerminnut inuiaqatigiinnullu tamarmiunusut qanoq pingaaruteqartigineratt paasissavaat. Atuartsinerup atuartut inunnut allanut akaarinnettik ineriartortissagaat aamma inuit allat inuiaqatigiinni oqartussaaqataaffiusumi inissisimaffi pilersueqataanerilu ataqqissagaat aammattaaq peqataaffigissavai.

Anguniagassanut oqaaseqaatit

Anguniagassat imatut ilusilerneqarsimapput, atuartut atuarnerat tamaat eqqarsaatigalugu tigusaasunik nalunngiligassaat piginnaassusigiligassaallu, imm. 1-imi nalunaarneqarsimallutik.

Imm. 2-mi eqqartorneqarput, inuttut nammineerlunilu nalunngilikkanik piginnaaffigilikkanilulu sakkoqarluni, inuttut inerikkiartornermi kinaassuseqarnerup innarligassaangissutsillu nukit-torsarneqarneranut atuisinnaalerneq, tassa inummi namminer mi eqqarsartarnerup inerikkiartorne-ra.

Imm. 3-mi eqqartorneqarput, atuartup nalunngilikkanik piginnaaffigilikkaninillu inunnik al-lanik suleqateqarnikkut inoqatiminik ataqqinnissinnaalernissaminut paasinnissinnaalernissaa, tassa inuit akunnerminni susassareqatigiinnerat.

Imm. 4-mi eqqartorneqarput, atuartup nalunngilikkanik piginnaaffigilikkaninillu, sumiif-fimmi nunarsuarlu tamakkerlugu oqartussaaqataanermut kulturillu akornanni akaareqatigiinner-mut, atuisinnaalernissaminut piginnaassusissai, tassa nunarsuarmiussuseq.

Nukarlerni alloriarfimmi siunertarineqarpoq, atuartut atuartitsissutip susassaqrifiini inuttullu, atuaqqinnissamat anguniagassaqrarnermik iluaqutsiisinnasunik, piginnaassutininik pisariaqartita-nik anguniakkanillu angusiniarnermi, qanoq iliorsinnaanissamik eqqarsaateqrarnermikku paasin-ikkiartulernissaasa aallartinissarneqarnissaat, taamatullu pilersaarutiminnik naliliisuarlutillu iluarseeqqittuarnissaat.

Ilanngullugu nukarlerni alloriarfimmi atuartut peqqinnartumik inooriaaseqrarnerup pisariaqas-usianik, ilaqutariiaarnermi pissutsit assigiinngitsorpassuusinnaasut isumaqassusiinik paasisaqar-tinneqassapput, taamatullu aallaqqaataasumik ulluinnarni inuunerminni assigiinngitsutigut sun-nerneqartarnerminnik paasisaqartikkartortinneqassapput. Kiisalu atuartut inoqatiminnut paase-qateqarsinnaanerminnik piginnaassusaat ineriartorteqqinneqassapput ulluinnarnilu aaqqiagiinn-gissutinik annikinnerusunik aaqqeeriarsinnaanissamat piginnaassusaasa ineriartortinneqarnerat aallartinissarneqassaaq aallartinissarneqassaarlu isumaginnilluarnermik, asanninnermik kin-guaassiornissamullu piunassuseqarnerminnik nalunngissuseqarnerat.

Taamaallunni nukarlerni alloriarfimmi atuartitsinerup siunertaraa, atuartut inuunerup ataasius-susiata taamaattuuneratalu ataqatigiinnerata takkorliuuttarnerpassuinik, paasinninnissaminut tunngavissaqaleriartornissaat.

Atuartitsissutip susassaqrifiisa inissinneqarnerat

Ukiuni atuarfiusuni qulini atuartitsiner mi inuttut inerikkiartorneq pinngitsoorani atuartitsissutis-sanut ilaavoq. Atuartitsiner mi immikkut atuartitsissutissaavoq, atuartitsissutissanulli atuartitsis-sutissanulli imminnut qanitariissunut allanut atuartullu inuttut inerikkiartorneranni ulluinnarnilu atuarfimmi inooqataanerisa pitsaassusaanut tunngassuteqarluinnarluni. Ingammik atuartitsissu-tissanut imminnut qanitariissunut pinngortitaleriner mut inuiaqatigiileriner mullu tunngasunik ilaatigullu sumiiffinni qinigassiissutinik aammalu upperisaq isumalioqqissaarnerlu pillugit atuar-titsissutissanut, inuttut inerikkiartorneq pillugu atuartitsisarneq, pissusissamisoortumik atassute-qarpoq. Taamaattumik pissusissamisoortuussaaq atuartitsinerup ilangaatsiaa, atuartitsissutissani siuliani taakkartorneqartuni atuartitsisarner mi pisartut ikiorsiullugit, atuartitsissutissallu akimor-lugit ingerlatsisarneq atorlugu, aaqqissorneqartassappat, taamaaliornikkut ataatsimut paasinnin-neq atuartitsissutissallu ataasiakkaat imminnullu qanitariissut tunaartarisannik isiginninnermik qimatsinnginnissaq angujumallugu pigiinnarumallugulu.

Atuartitsissutissaq inuttut inerikkiartorneq ilaatigut nutaajuvoq, ilaatiguinnaavorli, tassami imarisasa ilaat, piqqinnissamik, ilaqutariit pillugit, kinguaassiuutit pillugit inuutissarsiutitaarniarnermilu ilitsersorneqartarneq, manna tikillugu atuartitsissutissat allat ataanni qulequttatut ilinniartitsissutigineqartarsimmata. Atuartitsissutissami nutaajupput, atuartut imminnut naleqartinnerat, inoqatiminnut ataqqinninnerisa ineriartortinneqarnerat, misigissutsiminnik oqalliseqarsinnaanerat allallu misigissusaat pillugit tusarnaagaqarsinnaanerat, ajornartorsiutinik immiut puigoratik allanillu ataqqinnillutik aaqqiinnaassuseqarnerat namminerlu ineriartornerminnut, ilikkagaqarniarnerminnut ingerlanissaminnullu pilersaarusiortarnerminnut akisussaaqataanerat.

Ilikkagaqarniarnermi isiginnittaatsit suleriaatsillu

Atuartitsissutissami inuttut inerikkiartornermi ilikkagaqarniarnermi, meeqqat inersimasullu misilittagarilikkamikkuq, qaammaassamikkuq namminerlu qanoq iliuuseqartarnermikkuq ilikkagaqartarnerannik upperinnineq, isiginnittaatsinut tunngaviulluinnarpoq. Ilikkagaqarniarnermi taamatut isiginnittaaseq aamma annertunerusutigut ilivitsuusumik inunnik isiginnittaatsimik imaqarpoq – tassa inuup ilivitsuussusaanik isiginnineq, inuit pitsaasunik pitsaanngitsunillu piginnaassuseqarnerinik kiisalu inuit nakuussuseqarfeqarnerinik sanngiissuteqarfeqarnerinillu nassuerutiginnittoq. Taamaattumik inuttut inerikkiartorluni ilikkagaqarniarnermi, atuartut inuttut piginnaassusa nakuussuseqarfiisalu aallaaviunissaat, siunertaavoq. Nukittuffigeriikkat sakkortusarneqarnerisigut atuartullu naleqassutsimik iluatsitsisarnernillu misigitikkaanni, piginnaasakinneruffiusut nukittorsarneqarnissaannut ineriartortinneqarnissaannullu piuumassuseq, qunusuissuseq periarfissallu pilersinneqartarput.

Inuttut inerikkiartornermi ilinniartitsinerup oqaloqatigiittarneq, inuit akornanni kalluaqatigiittarneq inuunermilu piviusumi qanoq iliuusissanik ilinniarneq, annertunerusutigut tunngavigai atuartitsissutissalli taassumap ingerlanneqarnerani aamma ilinniartitsisup oqaluttuartarneri nassuiaasarnerilu aqqutigalugit ilinniartitsinivimmik ingerlatsisoqartarnissaa pisariaqartinneqarpoq. Nukarlerni alloriarfimmi ilaatigut atuaqatigiit ataatsimoortukkaarlugit eqimattakkaarlugilluunniit immikkoortillugit atuartinneqartarsinnaanissaat pisariaqartinneqartarsinnaavoq atuartunut taamatut ukioqartunut inunnik amerlasuunik ilaqartilluni ataatsikkut inuttut, piuumassusilimmillu isummersorsinnaasarneq ajornaquteqartarsinnaammat.

Angajoqqaat akulerutitinneqartarnerat

Atuartitsissutissat inuit ataasiakkaat eqqorneqaatigisinnaasaannik, amerlasuunullu annilaangalersitsisinnaasunik paqumigineqartunilluunniit imaqarsinnaasarmata, pingaarluinnartuuvoq tamatigit, atuarfimmi sunik sammisaqalernernik, angajoqqaat ilisimatinneqartuartarnissaat. Angajoqqaat ilisimassavaat, piffissami aggersumi sunik sammisaqartitsiniartoqarnerasoq, sammisassat sunik imaqassanersut atuartitsinerullu qanoq aaqqissuunneqarnissaanik eqqarsaateqartoqarnerasoq. Pingaaruteqarluinnartuuvoq, angajoqqaat atuarfimmi susoqarnera atuartitsinerlu pillugit toqqissisimappata aammalu ilaqutariinneq kinguaassiuutillu pillugit ilinniartitsisoqarneranut pisutaanersut paasisimappassuk apeqquteqarsinnaanissaminnullu periarfissaqartinneqarsimappata.

Ilinniartitsisup akisussaaffii pisussaaffilu

Atuartitsissummi inuttut inerikkiartornermi ilinniartitsinermi, ilinniartitsisoq, angajoqqaanik ilisimatitsisarnissaminut akisussaaffeqarnermi saniatigut, qulequttanik immikkut malussarinnarsinnaasunik ilinniartitsisoqassatillugu, atuarfiup pisortaanut atuaqatigiillu ilinniartitsisuinut allanut kalerriisarnissaminik akisussaaffeqarpoq, taamaaliortarnissaq atuartitsissutissat akimorlugit ilinniartitsinissaannarmik imaluunniit atuartitsinissap ataqatigiissaarneqarnissaannaanik siunertaqartumik tunngaveqanngilaq aammali atuartut qanoq pissuseqalersinnaanissaannut piareersimane-russallunilu maluginninniarnersaaq. Atuarfimmik aqutsisup ilinniartitsisullu, meeqqanik sumi-ginnagaasimasutut misigisimanerminnik takutitsiniartunut, malussarniartarnissaq pisussaaffigaat aammalu taamaattoqartillugu pisussaaffigaat meeqqanut angajoqqaanullu ataqqinninnissaq meeqqanullu pitsaanerpaassaq anguniarlugu qanoq iliuseqartarnissaq. Akerlianik ilinniartitsisoq ajornartorsiutinik imaluunniit tarnip pissusai pillugit sullissinissaminut aammalu meeqqap ajornartorsiutaanik aaqqiiniartuunissaminut pisussaannngilaq.

Atuartitsinermi ilinniartitsisup isumaginnilluarneq, ikorfartuineq minnerunngitsumillu tamati-gut ”pisariaqartinneqarfimmini najuunnissani” pisussaaffigai. Inuttut inerikkiartornermi ilinniartitsisuussagaanni inuttut tatitussuseqarnissaq, sapiissuseqarnissaq atuartunullu tunniusimasuunis-saq piginnaaneqarfigisariaqarput.

Ilikkagassatut pilersaarutit atornerqarnissaannut ilitsersuut

Ilikkagassatut pilersaarussiaq ammukaartunngorlugit sisamanut immikkoortiterlugu, ataani taku-neqarsinnaasutut, inississorneqarsimavoq

<i>Ilikkagassatut anguniagassat</i>	<i>Atuartitsinissamut siunnersuutit</i>			<i>Naliliinissamut siunnersuutit</i>	<i>Atortussatut siunnersuutit</i>
Imm. 1-imiit 4-imut				Imm. 1-imiit 4-imut	
Immikkoortumi uani atuartitsissutissami pinn-gitsoorani ilikkagassatut anguniagassat immik-koortunut sisamanngor-lugit tullerriaarneqassap-put: <ul style="list-style-type: none"> • Inuttut anguniagassale-rineq pilersaarusiorter-lu • Inuttut ineriartorneq • Suleqatigiissinnaaneq attaveqatigiissinnaa-nerlu • Ilinniartitaaneq inuus-sutissarsiuteqarnerlu 	Immikkoortumi uani atuartitsinermi suliaassa-sinnaasunut, - ingerlatsi-nernut, - periaatsinullu siunnersuutit nalunaar-sorneqassapput, taakkua-lu ilikkagassatut angu-niagassanut ataasiakkaa-nut ilikkagassatullu an-guniagassanut immik-koortukkaartunut tunnga-tinneqassapput. Siunner-suutit ilikkagassatut anguniagassat anguniar-lugit qanoq ingerlatsiso-qarsinnaaneramik asser-suutaapput siunnersuu-taannaallutillu.	o	o	Immikkoortumi uani naliliinissamut siunner-suutit, ammukaartumi siullermi, ilikkagassatut anguniagassat eqqartor-neqartut tunngavigalugit suliarisassat, allattorne-qassapput. Siunnersuutit ilikkagas-satut anguniagassanik tunngaveqarluni qanoq naliliisoqartarnissaanik assersuutaapput siunner-suutaannaallutillu.	Immikkoortumi uani ilinniartitsinermi atortus-saasinnaasunik siunner-suutinik allattuisoqas-saaq – tamatumani eq-qarsaatigineqarput ator-tussat atuartunit atorne-qarsinnaasut ilinniartitsi-sumillu atornerqarsinnaa-sutut siunnersuutit. Siunnersuutit, atortussat sorliit sulinermi atorne-qarsinnaaneramik, ilitser-suutaannaapput.

Iikkagassatut anguniagassat

Iikkagassatut anguniagassat, atuarfimmi atuartsissutini atuartsissutinilu qanitariissuni alloriarfiit siunertaat aamma atuartsissutit siunertaat kiisalu ilikkagassatut anguniagassat pillugit Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaanni (§ 35-37-mi) nassaassaapput. Iikkagassatut anguniagassat taamaalillutik, alloriarfiit atuartsissutissallu anguniagassartaattulli Naalakkersuisunit aalajangersagaapput taamaattuunermikkullu pinngitsoorani, nunalu tamakkerlugu, atuartsinerup imarisasaanik assigiissaarissutaallutik.

Iikkagassatut anguniagassat atuartsinermi imarititassanut toqqartuinermi aallaaviussapput, taakkuuppullu atuartut atuartinneqarnerminni pissarsisarnerinik naliliisarnissamut tunngaviusus-sat.

Iikkagassatut anguniagassat alloriarfinni ataasiakkaani naammassinninnermi piginnaasassat kil-liffissaattut nalunaarsorneqarsimapput oqaasertaliorneqarnerminnilu oqaaseqatigiit siulliit nagga-taattut oqaasertalerneqarsimallutik: *Nukarlerni alloriarfimmi naammassinninnerminni, naatsor-suutigineqarpoq atuartut... ”.*

Alloriarfinni pingasuusuni tamani ilikkagassatut anguniagassat sisamanut immikkoortinneqarsi-mapput ukuuppullu:

- Inuttut anguniagassalerineq pilersaarusiorterlu
- Inuttut ineriartorneq
- Suleqatigiissinnaaneq attaveqatigiissinnaanerlu
- Ilinniartitaaneq inuussutissarsiuteqarnerlu.

Inuttut anguniagassalerineq pilersaarusiorterlu

Immikkoortoq taanna, atuartut namminneq sulinissartik allanillu akuleruffigineqaratik inuunis-sartik pillugu pilersaarusiortarnissaminnut, ilusilersuisarnissaminnut oqartussaaqataanissamin

nullu sunniuteqaqataanissaannik, siunertaqarlunilu aallaaveqarpoq. Inuiaqatigiinni ineriartorne-rup sukkaqisup, inuunerup ingerlanneqarnissaanut anguniagassaqaarneq pilersaaruteqarnerlu, aamma anguniakkanik taakkuninnga nutarteriuarnissaq pisariaqartilertiartuinnarppaa taamaalior-nermilu imatut inuk imminut pingaartitsigisariaqarpoq upperissallugu qanoq iliuuseqarneq ilua-qaataasoq tamatumalu kingunerisaanik qunugisaqarani qanoq iliuuseqarnissamut piumassuseqar-toqartariaqarpoq. Immikkoortortami tassani ilikkagassatut anguniagassani qitiupput, inuup im-minut upperinera allanillu ataqqinninnera.

Inuttut ineriartorneq

Immikkoortortap taassuma inuk namminiuseroq aallaavigaa. Inuunermik pitsaasumik inuuneqar-nissamut anguniagassaqaarnissaq pingaartuuvoq atuartullu qanoq peqqinnartumik inuuneqarsin-naaneq nalunngittariaqarppaat piginnaaneqarfigisariaqarppaallu inoqatinik isumaginnilluarneq isu-magineqarnermillu akuerinnissinnaaneq kiisalu imminut ataqqineq. Inuunerli silarsuarlu kissaa-tigisanit allaanerusinnaammata aamma pisariaqarluninnoq ikiaroorniutinik nuannaarniutinillu nalunngisaqaarnissaq kiisalu misigissutsinik oqaatiginissinnaanissaq aammalu uumisaarisarner-nik kiisalu kinguaassiutitigut atornerluisarnernik nalunngisaqaarnissaq. Immikkoortortami tassa-ni ilikkagassatut anguniagassani qitiupput ilaqutariit, peqqinnissaq, asanninneq imminullu paari-sinnaaneq.

Suleqatigiissinnaaneq attaveqaqatigiissinnaanerlu

Immikkoortortap taassuma iluunngartumik tamakkiisumillu inuit akunnerminni susassareqatigiit-tarnerat aallaavigaa. Pitsaasumik inuuneqarnerup ilagivaa, atuartut siunertaqartumik isornartor-siuisinnaanermik piginnaaneqalernissaat kiisalu atorluarsinnaasaminnik isornartorsiorneqarsin-naanermik piginnaaneqalernissaat. Inuit allat susassaqaqatigalugit inooqatiginiaraanni pisaria-qarpoq inuit allat tusarnaarneqarsinnaanerat, naammaginngisanik, nuannaanermik kamannermil-lu oqaatiginnissinnaaneq kiisalu inuit allat misigissutsimikkut qanorlu iliuutsimikkut takutitta-gaannut isummersorsinnaaneq. Immikkoortortami tassani ilikkagassatut anguniagassani qitiupput suleqatigiissinnaaneq attaveqaqatigiissinnaanerlu.

Ilinniartitaaneq inuussutissarsiuuteqarnerlu

Immikkoortortami tassani atuartut inuiaqataanerminni inuutissarsiorniarnermilu siunissaat aal-laaviupput. Immikkoortortaq una immikkoortortamut siullermut atalluinnarpoq nalunngisassanil-li tigussaasunik siunissami inuutissarsiuutitaarniarnermi tunngavilersuutaasinnaasunik qitiutitaqar-luni. Inuutissarsiuutiginiakkamik ilinniagaqarfiginiakkamillu qinersiniarluni aalajangerniarnermi pisariaqarluinnarpoq sumiiffimmi nunarsuarmilu allami periarfissanik nalunngisaqarnissaq. Im-mikkoortortami tassani ilikkagassatut anguniagassani qitiupput siunissaq, ilinniagaqarneq aam-ma inuutissarsiuutit kiisalu sulumassuseqarneq.

Takuneqarsinnaasutut, immikkoortortat immikkoortiterluinnarneqarsimanngillat. Tamarmik inut-tut inerikkiartorneq pillugu atuartitsinermi, sunalu qitiutillugu ilinniartitsinissamut, pisariaqartu-nik ilikkagassatut anguniagassartaqarput.

Matumani aamma alloriarfinni ataasiakkaani ilikkagassatut anguniagassat tullerriarneqarne-rat atuartitsissutissami pingaarnersiuinermik ajornasiartuaartitsinermilluunniit isumaqartinne-qanngillat. Isumagineqanngilaq atuartitsineq, ilikkagassatut anguniagassat tullerriaaqqissaarlugit immikkoortullu tullerriarlugit, isuanit isuanut ingerlanneqassasoq. Ilikkagassatut anguniagassat ataqatigiissinneqartariaqarsimappata ajornarsiartuaartinneqassappataluunniit taamaaliornissaq ilinniartitsinissamut siunnersuutaasuni ilisimatitsissutigineqarsimasassaaq.

Atuartitsinissamut siunnersuutit

Atuartitsinissamut siunnersuutini, atuartitsinermi periusaasinnaasut assigiingitsut aamma suliar-i-neqarsinnaasut ilaatigullu atuartitsinerup naammassillugu ingerlanneqarsinnaaneramik siunner-suutaasut, allaaserineqarsimapput, siunnersuutillu tamakku, ilikkagassatut anguniagassat angu-niarneqarnerini sulinermi, atorneqarsinnaapput.

Ilikkagassatut anguniagassat ilinniartitsinermilu periusissat tamatigut illugiissitaanngillat. Ilikkagassatut anguniagassat ilaannut atuartitsinissamut siunnersuutit arlaqarput, ilaatigullu atuartitsinissamik siunnersuutit ataasiakkaat ilikkagassatut anguniagassanut arlaqartunut tunnga-tinneqarlutik. Immikkoortortat allat ilikkagassatut anguniagassartaannik, ilinniartitsinissamut siunnersuummi, atuisoqarsimappat, ilikkagassatut anguniagassat pineqartut equngasunik naqin-nilerlugit, ilikkagassatut anguniagassanut pineqartunut ilaatillugit allanneqarsimassapput immik-koortortanillu sorlernit pissarsiarineqarsimanerat nalunaarneqarsimassalluni.

Atuartitsinissamut siunnersuutaasut tamakkiisuunngillat, paasisariaqarlutilli atuartitsinerup qanoq aaqqissorneqarsinnaaneramik assersuutitut isumassarsiorfiusinnaasutullu.

Siuliani oqaatigineqareersutut ilikkagassatut anguniagassani nalunaarsorneqarpoq atuartut allo-riarfinnik naammassinninnerminni nalunngisassanik piginnaasassanillu sorlernik pissarsiaqareer-simanissaat.. Taamaattumik pisariaqarsinnaavoq, ilinniartitsisut ataasiakkaat atuartitsinnerminni ilikkagassatut anguniagassat aggulunnerinik namminneq, iluarsartuussisinnaasarnissaat, atuartit-sissutissallu imarisaannik, ajornassusaalli nikerartillugit, uteqqiisarsinnaanissaat, atuartitsinissa-mut siunnersuutit atuartut ukiuinut pisariaqartitaannullu naapertuuttumik taamaaliornikkut aaq-qissuussinnaanarlugit. Erseqqissarneqassaaq siunnersuutit missingersersuutaannaammata, taa-maattumillu ilinniartitsisup nammineerluinnarluni misilittakkani naliliininilu tunngavigalugit nammineq suleriaasissani suleriaasissatut siunnersuutigineqartunit tigusiffigalugu, naleqqussar-lugu, ilaartorluguluunniit aaqqissorsinnaammagu suleriaasissanilluunniit allarluinnarmik taarser-sinnaammagu.

Naliliinissamat siunnersuutit

Naliliinermi periusissatut siunnersuutaasut atuartitsinermi periusissat assigalugit ilikkagassatut anguniagassat ilaannut tunngatitanik naliliinissamik siunnersuutit arlaqartunik ilaqarput, ilaa-tigullu naliliinissamik siunnersuutit ataasiakkaat ilikkagassatut anguniagassanut arlaqartunut tunngatinneqarlutik ilusilersugaapput.

Naliliinissamat siunnersuutit ataatsimut isiginninnertut ilaatigut ilusilernerqarsimasinnaapput imaluunniit ilinniartitsissutissamat aalajangersimasumut ataatsimut/ aalajangersimasunulluunniit arlalinnut tunngatinneqarsinnaallutik. Tamatigullu ilikkagassatut anguniagassanut attuumassute-qarput.

Naliliinissamat siunnersuutit ilinniartitsinermi suleriaasissanut siunnersuutitulli missingerser-suutaannaapput isumassarsiorfigineqarsinnaallutillu.

Naliliinissamik siunnersuusiata ilaat, ilinniartitsisup sunik alaatsinaataqarnissaanik, tulleriiaa-rinikkut taakkartuinerupput ilaalli annertunerusumik atuartut qanoq iliuuseqartarnermikkut apeq-utinulluunniit akissuteqartarnermikkut il.il. nalunaartarnissaannik piumasaqaatitaqarlutik.

Atortussatut siunnersuutit

Atuartitsinermi atortussatut nalunaarsorneqarsimasut ilinniartitsisunit atuartunillu atugassaapput. Kalaallit Nunaanni saqqummersinneqarsimasut pisariaqartitat tamarmik ilanngunniarneqarsi-mapput. Tamatumunnga ilanngullugu erseqqissarneqassaaq atortussat toqqartorneqarnerini saq-qummersitanik ataasiakkaanik pitsaassusilersuilluni nalilersuisoqarsimanngimmat. Atortussatut nalunaarsorneqarsimasut taamaalillutik atortussatut atorneqarsinnaasutut ilusilikkatut nalilerne-qarsimapput, taamatullu nalunaarsuisimaneq, saqqummersitap saqqummersitanut allanut naleq-qiullugu pitsaaneruneranik, naliliinerunngilaq.

Taamaattumik atortussatut nalunaarsorneqarsimasut tamakkiisutut isigineqassanngillat tamanna-lu tunngavigalugu atuarfiit ilinniartitsisullu kajumissaarneqarput ingerlaavartumik nammineerlu-tik atortussanik ujarlertaqqullugit, taamaaliornermikkut atuarfiup atuartitsissutissamat atortussaa-tai nutarterneqartuaannartooqqullugit.

Ilinniartitsinermi ingerlatsinissamik aaqquussineq

Pissusissamisoortuussaaq, immikkoortunit arlalinnit ilikkagassatut anguniagassanik katiterinikut, atuartitsinermi ingerlatsinissamik aaqquussinissaq taamaaliornikkut ilinniartitsissutissat ataqaqtiinnerat ilivitsuussusaallu ersersinneqarsinnaammat.

Atuartitsissutissamat, atuartitsissutissat atuartitsissutissallu imminnut qanitariissut allat, attuumassuteqarmata aammattaaq pissusissamisuussaaq, atuartitsinissamik ingerlatsinissaq, atuartitsissutissat arlallit ilikkagassatut anguniagassartaannik toqqakkanik imaqartillugu, pilersaarusiisagaanni. Atuartitsinissamik taamaattumik ingerlatsinissaanissaq imatut isikkoqarsinnaavoq:

India

Ilkkagassatut anguniagassat	Atuartitsinissamat siunnersuutit	Naliliinissamat siunnersuutit
<p><i>Inuttut ineriartorneq</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ilaqutariinneq assigiinngitsorpassuurtut aaqquussugaasinnaasoq, tamannalu kulturit assigiinngitsut akornanni aamma kulturip iluani allanngorartuusoq ilisimassagaat <p><i>Inuiaqatigiilerinermi</i></p> <ul style="list-style-type: none"> nunani allani meeqqat ulluinnarni inuunerat inuuniar-nikkullu atugassari-saat ilisimasaqarfigissagaat <p><i>Upperisalerinermi isumalioqqissaar-nermilu</i></p> <ul style="list-style-type: none"> aallarnisaataasumik upperisani allani inummik inuunermillu isiginnittaatsit kiisalu inuunermik paasinnittaatsit allat ilisimasaqarfigissagaat 	<ul style="list-style-type: none"> Atuartut assinik filminillu assigiinngitsunik Indiameersunik, ulluinnarnilu nunaannarmi illoqarfinnilu inuunermik upperisarlu tunngavigalugu assigiinngitsunik iliuutsinik ersersitsisunik, qimerluuisikkat. Atuaqatigiit ilinniartitsisunut suleqatigiissunut, meeqqap indiamiuusup ulluinnarni ilaqtutaminik inooqateqarneranik ersersitsisumik, isiginnaartitsisikkat. Taamaalioreerner-mi atuartut, ulluinnarni Indiami inuunerup qanoq inneranik ilimagisaannik, oqaloqatigikkat. <p>Inuttut ineriartorneermi ilinniartitsisup pingaartippai ilaqutariinni inooqataasut amerlassusaasa assigiinngissinnaaner-at, sunik akisussaaffeqarnerat sutullu inissisimanagerat ilaqutariillu iluanni qanoq iliorfigeqatigiittarneq.</p> <p>Inuiaqatigiilerinermi ilinniartitsisup pingaartippai meeqqat inuunermi atugari-saat, ilaat atuartarmata ilaallu sulisarlutik, ilaat pisoorujussuummata allallu "kitaa-miut isiginnittarnerat naapertorlugu" piit-suummata.</p> <p>Upperisalerinermi ilinniartitsisup pingaartippai upperisaq tunngavigalugu pissusilersuutigineqartartut, taamaaliortar-nermullu inuunermik isiginnittaatsit tunulequtaasut.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Maluginiaruk atuartut, ilaqutariit katitigaanerisa assigiinngitsorpassuusinnaaner-inik, meeqqat assigiinngitsunik inuusaa-seqarnerinik inuunermillu assigiinngit-sumik paasinnittaatsinik, paasinnissima-nerminnik oqaatiginninersut. Makkua apersuutigikkat: Ilaqutariit indiamiut ta-kusassi maanilu ilaqutariit nalunngisassi suna assigiinngissutigaat? Assigiissute-qarpat? Ilaqutariinni illoqarfimmeersuni nunaannarmeersunilu oqartussaassuse-qarnerusut kikkuneri assigiinngissuse-qarpat? Suna assigiinngissutigaat? India-mi meeraaneq Kalaallit Nunaanni mee-raanermi allaassuteqarpa? Qanoq allaa-nerussuteqarpa? Indiami meeqqatut inu-ueq sukkuat pitsaaquteqarlunilu ajoqute-qarpa? Inunnik inuunermillu isiginnitta-asiat qanoq isumaqarfigaasiuk? Sooq taamatut isumaqarpisi? <p>Eqqortunik eqqunngitsunilluunniit akis-suteqartoqarsinnaanngilaq. Pingaarnepaavoq atuartut, inuit assigiinngitsorpas-suarnik pissuseqarlutik inuuneqartarnerannik inuunermillu ingerlatsisarnerannik, aallaqqaataasumik paasinnigiartu-lersimassappata.</p>

Alloriarfinni pingasuusuni tamani inuttut inerikkiartornermi ilikkagassatut anguniagassat

Atuartut <i>nukarlerni</i> atuarnerminnik naammassinninneranni naatsorsuutigineqarpoq	Atuartut <i>akullerni</i> atuarnerminnik naammassinninneranni naatsorsuutigineqarpoq	Atuartut <i>angajullerni</i> atuarnerminnik naammassinninneranni naatsorsuutigineqarpoq
Inuttut anguniagassaliornermi pilersaarusionermilu		
<ul style="list-style-type: none"> • namminneq kissaatitik takorluukkattillu ersersissinnaassagaat • inuttut namminneq pissutsitik, soqutigisatik piginnaasatillu oqaluttuarisinnaassagaat • pissutsit, inuttut namminneq pilersaarusionerminnut sunniuteqarsinnaasut maluginiarsinnaassagaat • namminneq aalajangiiffigisinaasamik aamma aalajangigassat allanit akisussaaffigineqartut immikkoortissinnaassagaat • siunertalersornerup pingaassusianik paasinnissinnaassasut • siunertalersornerup ingerlarnge assigiinngitsut ilisimasaqarfigissagaat • nalinginnaasumik atuarnerminnut siunertalersinnaassasut suleriaasisanillu pilersaarusionersinnaassasut • namminneq siunertatik suleriaasisatullu pilersaarutitik allanut oqaluttuarisinnaallugillu oqallisigisinnaassagaat aamma allat siunertaat suleriaasissatullu pilersaarusiaat isummerfigisinnaassallugit 	<ul style="list-style-type: none"> • namminneq kissaatigisanut takorluukkanullu periarfissat aporfigisinnaasallu ilisimaarissagaat • inuttut piginnaassutsit, soqutigisat piginnaasaqarfigisallu allannguutaat ilisimaarissallugit • namminneq ilinniagaqarnerminnut, inuussutissarsiutissaminnik toqqaanarnerminnut inuttullu pilersaarusionerminnut sunniuteqarsinnaasut nalilersorsinnaassallugit, taamaalilitutik siunertaminnut naleqquttunik toqqaasinnaaniassagamik • namminneq atuarnermik ingerlaqqinnissaa inuttullu pilersaarusionermi siunertassatik anguniakattillu pilersaarusionersinnaassagaat • siunertat anguniakkallu ingerlaavartumik nalilersorsinnaassagaat iluarsartuuteqqissinnaassallugillu, taakkulu piviusunnortinniarlugit aalajangernissat pisariaqartut alloriarfigisinnaassagaat • siunertamik angunissaannut ikiutaasinnasut ilisimasareikkallu inuiaqatigiinni pioreersut ujjartorlugillu atorsinnaassagaat • allat suleqatigalugit anguniakkamik ilaat assigiinngitsut anguniarlugit ujjartuisinnaassasut, allallu suleriaasissatut pilersaarusiaat qisuariarfigisinnaassallugit kiisalu namminneq pilersaarusiaamik allanit qisuariarfigineqarsinnaanerannik tiguisinnaasassasut taakkunungalu piviusumik iliuseqarsinnaassallutik 	<p><i>inuttut anguniagassalerineri pilersaarusionermilu</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • nammineq inuttut piginnaasat piginnaassutsillu piviusorsioortumik isiginnittaaseqarnissaq • namminneq ilinniagaqarnissaminnik suliffissaminnillu piviusorsioortumik angusassaminnik siunniussinnaassasut, inuttullu nammineq pilersaarusionersinnaassasut piviusunnornissaanullu alloriarnerit pisariaqartut aalajangiusinnaassagaat • inuiaqatigiinni ineriartorneq pisariaqartitsinerlu malillugit siunertanik allannguisinnaanissaq naleqqussarnissarlu, nammineq piginnaasat soqutigisallu pillugit ingerlaavartumik nalilersuisinnaanissaq naatsorsuutigissallugu • ilinniagaqarneq suliffeqarnerlu ingerlaavartumik ineriartortuarmata, tassani nammineq ilisimasat piginnaasallu pisariaqartut ataavartumik ineriartortinneqartuarnertat ilisimaarissallugu

Inuttut ineriartornermi

<p><i>Nammineq naleqassutsiminni</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • imminnut nuannersumik oqaluttuarisinnaassasut • ikinngutiginnerup naleqassusaanik paasinnissinnaassasut <p><i>Peqqissutsimi</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • nerisat peqqinnartut inuup peqqissusaanut qanoq pingaaruteqartiginersut aamma peqqinnartunik atuarfimmi nerisassanik imaluunniit taqualiorsinnaaneq ilisimassagaat • peqqissumik inooriaaseqarneq pillugu namminneq isummersimaminnut ilaqtutamik, ikinngutimik tusagassiuutillu qanoq sunniuteqarnersut assersuusiorfigisinnaassagaat • nammineq eqqiluisaarnerup pingaarutai pillugit ilisimasaqassasut 	<p><i>Nammineq naleqassutsiminni</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • pissutsit immiut paasinninnerminnut sunniuteqartut eqqumaffigissagaat • inuttut namminneq peroriartornermik naleqassusertillu qanoq nukit-torsarsinnaanerlugu eqqumaffigissagaat • ikinngutitaarnissartik ikinnguteqaannarnissartillu peqataaffigissagaat <p><i>Peqqissutsimi</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • peqqinnartunik nerisaqarnissap inooriaaseqarnissallu siuarsarnissaa anguniarlugu namminneerlutik iliuuseqarnissartik eqqumaffigalugulu nalilersorsinnaassagaat • nerisassat imigassallu peqqinnartut peqinnaannerusullu ilisimasaqarfigissagaat, nerisassallu kissartut sanasinnaassallugit ukiup qanoq ilinerani nutaartugassat ilanngullugit • nalilersorsinnaassavaat ilaqtat, peqatit inuiaqatigiillu peqqinnartumik inooriaaseqarnermut sunniuteqarsinnaanerat 	<p><i>Nammineq naleqassutsiminni</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • siunniussat naammassisallu tunngavigalugit naleqassutsimik immi- nullu tatiginermik takutitsisinnaanissaq • inuit akunnerminni pissusiisa assigiinngitsuusut ineriartortinneqar- nissaannut inuppalaartumik piginaasassat pisariaqartut piginissaat <p><i>Peqqissutsimi</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • timip nammineq kalerrisaarutaanik maluginninniarsinnaaneq namminerlu peqqissuunissap akisussaaffi- ginerata tigusinnaanissaa • tusagassiuutit tusarliussaannik nassuiaataannillu peqqinnissamut tunngatillugu tunngavilersukkamik isorinnissinnaanissaq taakkulu sunniutai suunersut
---	--	---

Atuartut nukarlerni atuarnerminnik naammassinninneranni naatsorsuutigineqarpoq	Atuartut akullerni atuarnerminnik naammassinninneranni naatsorsuutigineqarpoq	Atuartut angajullerni atuarnerminnik naammassinninneranni naatsorsuutigineqarpoq
<p><i>Ilaqutariinni</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • ilaqutariinni pisussaaffiit aamma akisussaaffiit agguataarneqarneri assigiinngitsut pillugit nassuiaasinnaassasut • ilaqutariinneq assigiinngitsorpasuartut aaqqissugaasinnaasoq, tamannalu kulturit assigiinngitsut akornanni aamma kulturip iluani allannorartuusoq ilisimassagaat 	<p><i>Ilaqutariinni</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • ilaqutariit akornanni inuit ataasiakkaat tamarmik inuttut pissusilersornerat ilaqutariinnermut tamarmut qanoq sunniuteqartarnersoq ilisimaarissallugu, • ilaqutariit akornanni angutaaneq arnaanerluunniit aallaavigalugu isummersuutit akisussaaffinnillu agguataarisimanermut tunngatillugu sutigut ilaqutariit ulluinnarni inuunerannut sunniuteqartarnersut ilisimassallugu 	<p><i>Ilaqutariinni</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • ilaqutariit ineqarnermikkut avatangiisillu sutigut pingaaruteqarnerat ilisimasaqarfigissallugu • ilaqutariit ulluinnarni inuunerat aningaasaqarnerup suliffeqarnerullu qanoq sunnertaraa ilisimasaqarfigissallugu tamatumunngalu ilann-gullugu ilaqutariit meerartallit ajornartorsiutaasa immikkuullarissusaat • ilaqutariinnermi ingerlanerloriaatsit assigiinngitsunik ilisimasaqarfigissallugit • inuiaqatigiit avatangiisaasut tusa-gassiuutillu ilaqutariinneq pillugu isiginnittaatsitsinnut qanoq sunniuteqarnerat ilaqutariinnillu nammineq pilersitseriaatsitsinnut sunniuteqarnersut ilisimasaqarfigissallugu • inuttut piginnaatitaaffiit pillugit inuiaqatigiillu inatsisaasa innuttaasunut piumasaqataasa ilisimasaqarfiginissaat ilaatigut, soorlu erninnermut, katinnermut, avinnermut toqumullu tunngasut ilisimasaqarfigissallugit

Atuartut nukarlerni atuarnerminnik naammassinninneranni naatsorsuutigineqarpoq	Atuartut akullerni atuarnerminnik naammassinninneranni naatsorsuutigineqarpoq	Atuartut angajullerni atuarnerminnik naammassinninneranni naatsorsuutigineqarpoq
<p><i>Asanninnermi, isumaginninnermi kinguaassiuutinullu tunngasuni</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • meeqqat asaneqarnissamik asanninnissamillu aamma soqutigineqarnermik soqutiginninnissamillu pisariaqartitsisarnerat ilisimassagaat • inersimasut meeqqallu annerit kinguaassiuutit tungaasigut meeqqanut imminnut killilersinnaanngitsunik naapitassaqartoq ilisimassagaat • misigisat nuanniitsut pisullu ulorianartut ingalassimaniarsinnaassagaat • kinguaassiuutitigut atornerlugaanermik misigisaqarsimagunik imaluunniit taamaattoqarsimaneramik pasitsaassaqaqarsimagunik sumut saaffiginninnissartik, ikiortissarsiornissartik tapersersorneqarnissartillu ujartussallugu ilikkarsimassagaat <p><i>Aangajaarniutit inuulluarniutillu</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • angerlarsimaffimmi atuarfimmilu aangajaarniutit inuulluarniutillu nassaassaasut assigiinnngitsut pillugit ilisimasaqanissaq • aangajaarniutit inuulluarniutinillu atuineq atornerluinerlu ingalassimaniarlugit pinaveersaartinniarluggillu periusaasinnaasunik assersuusiorsinnaanissaq <p><i>Isumannaallisaanermi</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • nammineq angerlarsimaffimmi, atuarfimmi avatangiisinilu imminut allanullu isumannaallisaaniarluni inatsisinik atuisinnaanissaq, tassunga ilaatillugu aqqusinermi avatangiisinilu angallannerit • angerlarsimaffimmi, atuarfimmi pinnngortitamilu ikiueqqaarnermi periusissat ilisimasaqarfigissallugit 	<p><i>Asanninnermi, isumaginninnermi kinguaassiuutinullu tunngasuni</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • inuttut nammineq inuillu allat akornanni asanninnermik isumasuinermillu tunisisinnaanermik tunineqarsinnaanermillu pisariaqartitsisarneq ilisimaarissallugu • inuit akornanni pissutsit namminermut peqqinnartutut misigisat, pissutsillu nammineq killigisanik qaangiinertut misigisat immikkoo-tissinnaanissaat ilikkarsimassallugu • isumassuinnissamik sumiginnaanerit ilusii assigiinnngitsut, tassunga ilanngullugu meeqqat kinguaassiuutitigut atornerlugaasinnaanerit eqqumaffiginiarsinnaallugulu ilisimasaqarfigissallugu • ilisimassagaat inuit nalinginnaasumik kinguaassiuutitigut atoqatigiitarnerat tamatumallu kingunerisatigut nappaatit kiisalu naartunaveersaatit <p><i>Aangajaarniutit inuulluarniutillu</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • aangajaarniutitik atornerluinerup namminermut, ilaquttanut, qanigisaannut, inuiaqatigiinnullu piffissaq qaninnerusoq ungasinnerusorlu isigalugit timikkut, tarnikkut inooqatigiinnermullu kingunipilugisinnasai ilisimasaqarfigissallugit • aangajaarniutit inuulluarniutillu atornerluinermut tunngatillugu peqatit, ilaquttat, tusagassiuutillu sunniisinnaasarnerat ilisimaarissallugu <p><i>Tarnikkut timikkullu innarluutillit</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • nalinginnaasumik tarnikkut timikkullu innarluutinik ilisimasaqarler-nissaq sumiiffinnilu ataasiakkaani inuiaqatigiit akornanni timikkut tarnimikkullu innarluutillit qanoq pissuseqarfigissaneraat 	<p><i>Asanninnermi, isumaginninnermi kinguaassiuutinullu tunngasuni</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • isumassuineramik sumiginnaaneq meeqqanut qanoq sunniuteqartarnersoq, tassunga ilanngullugu kinguaassiuutinik atornerluineq taamatullu pisoqarsimatillugu ersiutaa-sinnaasunik assigiinnngitsunik malussarniarsinnaanermik paasisimasaqalernissaq • atoqatigiinnermi ileqqut assigiinnngitsut, soorlu angutit anguteqatiminnik ilaqartarnerat, arnanik angutinillu tamanik atoqateqartarneq aamma atoqateqarnissamik piumasuseeruttarneq <p><i>Aangajaarniutit inuulluarniutillu</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • katsorsaariaatsit matumanissaaq tupanik, imigassamik aalakoornartumik, ikiaroorniutinik allanillu atornerluineq aamma katsorsaaviit peqatigiiffiillu nunami maaniittut ilisimasaqarfigissallugit <p><i>Tarnikkut timikkullu innarluutillit</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • nalinginnaasumik ilisimasaqarnissaq taamatullu innarluuteqarneq ilaqutariinnut qanoq sunniuteqartarnersoq kiisalu inuiaqatigiit akornanniit taamatut innarluutillit ikior-niarniarlugit qanoq iliuseqartarnersut

Atuartut nukarlerni atuarnerminnik naammassinninneranni naatsorsuutigineqarpoq	Atuartut akullerni atuarnerminnik naammassinninneranni naatsorsuutigineqarpoq	Atuartut angajullerni atuarnerminnik naammassinninneranni naatsorsuutigineqarpoq
<p><i>Inuunermi nalaatat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • inuit inuuneranni pisartuni pingaarutillit pillugit eqqarsaatiminnik ersersitsisinnaaner 	<p><i>Inuunermi nalaatat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • sammineranni inuuneq toqulu oqaluuserisinnaassallugit, annaasaqar-nissamat ernumaneq, inuunermik nuannaarutiginninneq aamma toqu pillugu ernumassuteqarneq oqaluuserisinnaassallugu 	<p><i>Inuunermi nalaatat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • pissutsit suut pissutigalugit inuit imminortarnersut qanorlu iliorluni inoqatit taamatut inuunerminnik kipititsiniartut ikiorneqarsinnaaner-sut
Suleqatigiissinnaanermi attaveqatigiissinnaanermilu		
<ul style="list-style-type: none"> • misigissutsit ajunngitsut ajortullu immikkoortillugit ilisarinnaassa-gaat oqaluttuarisinnaalerlugit qisuariffigisinnaalerlugillu inoqatigiinnerup iluani akuerineqarsinnaa-sumik • allat oqaluttut ingjaannarnagit tusarnaarsinnaassalluni • allat oqaaserisaat qisuariffigisinaassallugit • allat misigissusaat iliuusaallu qisuariffigisinnaassallugit, pisullu assigiinngitsut inuit assigiinngitsumik misigisaqarsinnaaner • nammineq pakatsissutigisat imaluunniit kamassutigisat oqaasinn-gorlugit allanut oqaatigisinnaassa-gaat • ajornartorsiutit assigiinngitsunik periuseqarluni qisuariffigineqarsinnaaner • eqimattani minnerusuni suleqatigiissinnaaneq ilikkarsimassagaat sulinermilu nammineq peqataasinaanissaq ilisimaarissagaat allallu inissaqartinnissaat eqqumaffigilersimassagaat • klassimi atuaqatigisat ilinniartitsisorisallu suleqatigalugit imminut qanoq pissuseqarfeqatigiinnissaminnik isumaqatigiissusiorsimassasut, tassanilu qinngasaariner-mut uumisaariner-mullu maleruagassior-simassasut klassimi suleqatigiinnermi ataatsimoornermilu ajornartorsiuteqartoqalerpat 	<ul style="list-style-type: none"> • paasiniaallutik tusarnaarsinnaassapput • allat oqaasiinut, iliuusaannut suliaannullu nersualaarinnissinnaaneq tunngavilersukkamilu isornartorsiuisinnaanissaq • nammineq oqaaserisanut, iliuuserisanut suliarisanullu nersualaarutaa-sunik tunngavilersukkanillu isornartorsiutaasunik tiguisinnaanissaq ilikkarsimassallugu, taakkunungalu ammasumik tunngavilersorluak-kamik siumullu isigisunik atuisinnaanissaq • allat akornanni aamma allat namminerlu akunnermi akerleriissutinik pinngortoqarsimatillugu taakkunannga aaqqiissutissianik atuisinnaanissaq • eqimattani mikisuni angisuunilu suleqataasinnaaneq aamma nammineq isummat allallu isumaannik pingaartitaannillu inissaqartitsinissaq 	<p><i>Suleqatigiinnermi attaveqatigiinnermilu</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • oqaloqatigiittarnerminni, akerariisutinik aaqqiiniartarnerminni suleqatigiillutillu periutsit piginnaassutitik suli ineriartortittuassagaat ilisimaaralugillu • eqimattat peqataaffigisamik pitsaasumik ingerlanissaanut akisussaaqataassallutik

**Ilinniartitaanermi inuutissarsiute-
qarnermilu**

- sumiiffinni ataasiakkaani suliffeqarfiit assigiinngitsut arlallit ilisimasaqarfigissagaat
- inuussutissarsiuteqariaatsit assigiinngitsut arlallit ilisimasaqarfigissagaat, tassunga ilanngullugit akisarsiat aamma nammineq piumasuseq malillugu sulisinnaaneq
- ilaqutariinnerup, atuarfeqarfiup inuiaqatigiinnerullu iluini inuit ilikarsimasatik piginnaasatillu qanoq atortarneraat ilisimasaqarfigissallugu

- ilisimasaqarfigissagaat iluatsittumik atorfeqarnissamut periarfissat, sumiiffimmi inuiaqatigiinni, nuna tamaat ataatsimut isigalugu nunanilu allani periarfissat piunerat ilisimassallugu
- sumiiffinni ataasiakkaanni nunarsuarlu tamaat isigalugu sumi sunillu sulisussat ilinniarsimasut atorfigisaqartinneqarnerpaanersut inuussutissarsiutillu sorliit atorfigisaqartinneqarnerunersut ilisimassallugu
- nammineq toqqaaneq tunngavigalugu inuussutissarsiummik misilii-simanissaq misilittagaqarfigissallugu, pissarsiarineqartunillu naliliisimassalluni taassumanga suli soqutiginninnerluni.

- nammineq ilinniagaqarnissamik inuussutissarsiuteqarnissamillu kisaatigisaminnut tunngatillugu periarfissatik killissatillu eqqumaffigissagaat
- minnerpaamillu inuussutissarsiummik allamik nammineq toqqakkaminnik suli misileeqqinnissaat, tassanngalu pissarsiaminnik nalilersuillutik tamatumunngalu suli soqutigisaqarnissatik
- nammineq ilinniagaqarnissatik aamma inuussutissarsiutissaminnik toqqaaniassallutik, tamatumunngalu alloriarneq pisariaqartoq tigusi-massallugu, taamaalilluni tamanna aallarnisarneqarsinnaalerluni

*Inuttut inerikkiartormi
ilikkagassatut pilersaarutit*

*B: Ilikkagassatut anguniagassat aamma
atuartitsinissamut, naliliinissamut atortussatullu
siunnersuutit*

Nammineq anguniagarisat, anguniarlugillu pilersaarusionerq	
Ikkagassatut anguniagassat	Atuartitsinissamat siunnersuutit
<ul style="list-style-type: none"> • namminneq kissaatitik takorluukkatiilu ersersinnaassagaat 	<p>Pineqartumi matumani atuartitsinermut siunnersuutit annersaasa imarivaat imminut oqaluttuarineq, nammineq kissaatigisat siunertarisallu oqaluttuarinerat aammalu inoqatinik tusarnaarsinnaaneq. Tamatuma klassini angisuuni ingerlanneqarsinnaanera ajornakusoorsinnaammat siunnersuutigineqarpoq sapinngisamik klassi gruppinit annikinnerusunut agguataarneqassasoq soorlu atuartunut 5-6 missinginut.</p> <p>Atuartitat toqqissisimanissaat anguniarlugu isumassarsiatsialaavoq atuartitsineq erinarsornermik, inuusianik isiginnaartitsinermik assigisaannilluunniit aallartissallugu, tamanna ataatsimoornermik piumassuseqarnermillu malitseqartarmat.</p> <p>Ajornanngippat atuartitat natermi tæppe-nik akisaasanilluunniit allequtserlugit ningalilinggorlugit issiaqatigineqassapput. Iluqaataassatut isigineqarpat atuartut nuannarisaminnik ”uumasuusaati-minnik” tigummiarsinnaapput.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atuartut ataasiakkarlugit aperineqassapput inuunerminni suut anguniagassatut takorloorneraat qanorlu suliffigilgassamittut namminerlu inuttut inuunerminnut kissaateqarnerisut. Kissaatigisinnaasat sinnattuaqissutillu tamarmik eqqaaneqarsinnaapput, soorlu miliuunerinngorusunneq, arsaattartut tusaamasanngorusunneq, isiginnaartitsisarunngorusunneq imalt. pisoorsuarmut katisinnarluni angerlarsimaannartunngorneq meeqqallu tamaasa paarisarilerlugit. Ilinniartitsisup anikitsualunnguit eqqaamasitsissutissatut atuartup logbog-ianut allattussavai, mappiinut kingusinerusukkut ilanngutassat.
<ul style="list-style-type: none"> • inuttut namminneq pissutsitik, soqutigisatik piginnaasatillu oqaluttuarisinnaassagaat • <i>imminut nuannersumik oqaluttuarisinnaaneq</i> • <i>allat oqaluttut ingiaannarnagit tusarnaarsinnaassalluni</i> • <i>allat misigissusaat iliuusaallu qisuariarfigisinnaassallugit, pisinullu assigiinngitsunut inuit assigiinngitsunik misigisaqarsinnaanerannik paasininnermik takutitsisinnaassasut</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Atuartut qinnuigikkil ilamik oqaasii oqaaseqaratik tusarnaarluaqqullugit. Atuartut ataasiakkarlugit nammineerlutik suna piginnaaneqarfiginerlugu oqaluttuarissavaat – soorlu qatannumminnik mikinerusunik paarsillaqqinnertik, erinarsortarnertik assigisaannilluunniit- soqutigilluagatik suli annertunerusunik paasisaqarfigerusutartik imaluunniit pikkorinnerulerfigerusutartik. Taakkunani assersuutini pineqartoq ataasiinnaq pineqarsinnaavoq. Oqaluttuarnermi pisinnaasakiffiit eqqaaneqassanngillat. Ilinniartitsisup pisussaaffigaa oqaluuserisap neriuinnermik nipeqartuarnissaa. • Atuartut tulleriarlugit ”Issiavitsialammut” ingeqquneqassapput. Atuaqataasut, ilinniartitsisup atuartullu issiavimmi issiasup, issiasup pikkoriffigisaa eqqartussavaat. Pikkoriffigisaaq suusinnaavoq, soorlu quianartunik oqaluttuararneq, ullaakkut qiimasuusarneq ilassiornerlu, arsallaqqineq imaluunniit guitarillaqqissuuneq. Ajorsinnaasut oqaatigeqqusaanngillat ilinniartitsisullu akissusaaffigaa taamatut oqaloqatigiinnerup torersumik ingerlanneqarnissaa. Ilinniartitsisup oqaasineqartut tamaasa allattussavai atuartullu allanneqarsimasut nivinngaavimmut nivinngartussavaat, assiminnik imalt. imminek titartakkamik ilisarnaaserlugit. Nivinngakkat sivisujaamik nivinngatinneqassapput atuartullu allattaaviinut nivingareerpata ilineqarlutik. • Pikkoriffiit amerlasuut pillugit ilisimatusaatit atuartunut ilinniartitsissutigilikkit atuartullu taakkua pillugit oqaloqatigalugit oqaatsitigut paasinissinnaanerata aallaavigalugu. Natermi ningalilinnik pingasunik titartaagitsi, ataaseq isigisat misigissitsinerannut tunngasuussaaq, tullia tusaasat pingajuallu misigissutsit misigisaqarsitsisarnerannut tunngasuussapput. Oqaatsit assigiinngitsut soorlu juulli, atuannigffeqarneq, nittaalaq, taaneqassapput, atuartullu qinnuigineqassapput ningalilimmut oqaatsip taaneqartup misigititsineranut tulluarmut inisseqqullugit, tassa takorluugaqalersimagunik, soorluluunniit tipimik juullisunnitsunik naasaqarsimagunik imaluunniit nuannaajallannartumik misigisaqarsimagunik taakkununga tulluarmut inississapput.

Namineq anguniagarisat, anguniarlugillu pilersaarusionerq	
Ilikkagassatut anguniagassat	Atuartitsinissamat siunnersuutit
<ul style="list-style-type: none"> • inuttut namminneq pissutsitik, soqutigisatik piginnaasatillu oqaluttuarisinnaasagaat • <i>imminut nuannersumik oqaluttuarisinnaaneq</i> • <i>allat oqaluttut ingiaannarnagit tusarnaarsinnaassalluni</i> • <i>allat misigissusaat iliusaallu qisuariarfigisinnaassallugit, pisunullu assigiingitsunut inuit assigiingitsumik misigisaqarsinnaanerannik paasinninnermik takutitsinnaassasut</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Atuartut qinnuigikkik ilamik oqaasii oqaaseqaratik tusarnaarluaqqullugit. Atuartut ataasiakkaarlutik nammineerlutik suna piginnaaneqarfinginerlugu oqaluttuarissavaat – soorlu qatannumminnik mikinerusunik paarsillaqqinnertik, erinarsortarnertik assigisaanilluunniit- soqutigilluagartik sulii annertunerusumik paasisaqarfigerusutartik imaluunniit pikkorinnerulerfigerusutartik. Taakkunani assersuutini pineqartoq ataasiinnaq pineqarsinnaavoq. Oqaluttuarnermi pisinnaasakiffiit eqqaaneqassanngillat. Ilinniartitsisup pisussaaffigaa oqaluuserisap neriuinnermik nipeqartuarnissaa. • Atuartut tulleriaarlugit ”Issiavitsialammut” ingeqquneqassapput. Atuaqataasut, ilinniartitsisup atuartullu issiavimmi issiasup, issiasup pikkoriffigisaa eqqartussavaat. Pikkoriffigisaaq suusinnaavoq, soorlu quianartunik oqaluttuarneq, ullaakkut qiimasuusarneq ilassioartarnerlu, arsallaqqinneq imaluunniit guitarillaqqissuuneq. Ajorsinnaasut oqaatigeqqusaanngillat ilinniartitsisullu akissusaaffigaa taamatut oqaloqatiginnerup torersumik ingerlanneqarnissaa. Ilinniartitsisup oqaasireneqartut tamaasa allattussavai atuartullu allanneqarsimasut nivinngaavimmut nivinngartussavaat, assiminnik imalt. imminik titartakkamik ilisarnaaserlugit. Nivinngakkat sivisujaamik nivinngatinneqassapput atuartullu allattaaviinut nivinngareerpata ilineqarlutik. • Pikkoriffiit amerlasuut pillugit ilisimatusaatit atuartunut ilinniartitsissutigilikkit atuartullu taakkua pillugit oqaloqatigalugit oqaatsitigut paasinnissinnaanerata aallaavigalugu. Natermi ningalinnik pingasunik titartaagitsi, ataaseq isigisat misigissitsinerannut tunngasuussaaq, tullia tusaasat pingajuallu misigissutsit misigisaqartsitsisernerannut tunngasuussapput. Oqaatsit assigiingitsut soorlu juulli, atuanngeffeqarneq, nittaalaq, taaneqassapput, atuartullu qinnuigineqassapput ningalilimmut oqaatsip taaneqartup misigittisineranut tulluurtumut inisseqqullugit, tassa takorluugaqalersimagunik, soorluluunniit tipimik juullisunnitsumik naasaqarsimagunik imaluunniit nuannaajallannartumik misigisaqarsimagunik taakkununga tulluurtumut inississapput.
<ul style="list-style-type: none"> • namminneq aalajangiiffigisinnaasat aamma aalajangi-gassat allanit akissusaaffigineqartut immikkoortissinnaassagaat 	<ul style="list-style-type: none"> • Allattarfimmi kolonit pingasut titartakkik ima qulequtserlugit: Atuarfik, angajoqqaat aamma ”uanga”. Taava "brainstorm" ingerlanneqassaaq, atuaqatigiit tamarmik akuuffigisaat. Namminneq suut aalajangersinnaavaat, akissusaaffik qanoq atsigisoq atuarfimiippa/ilinniartitsisuniippa, qanorlu atsigisoq angajoqqaaniippa? Taanna "brainstorm"-imik taasaammat akissusaaffiullu sumut killeqarnissaanik ilinniutaasussaammat, makku tassani eqqartorneqarsinnaapput; ullaakkut takkuffissaq, qallunaatoornermut/kisitsinermut/eqaarsaarnermut pikkorinnerulernissaq, unnukkut siviunerusumik aneersinnaanissaq, ullut tamaasa taquartarnissaq il.il. Ilinniartitsisup taagorneqartut oqaatsit ataasiakkaat eqqaamasassat kolonninut allattussavai imalt. titartaganngorlugit takusassiarissavai.

Nammineq anguniagarisat, anguniarlugillu pilersaarusionerq	
Naliliinissamat siunnersuutit	Atortussatut siunnersuutit
<ul style="list-style-type: none"> • Maluginiaruk atuartut tamarmik kissaatigisatik takorluukkatilluunniit saqqummiunnaat. Imatut aperisoqarsinnaavoq: Sapernanngila/sapernarpa ilumi eqqarsaatigisartakkat oqaasertalersornissaat? Nuannerpa/ajornakusuulaarpa nammineq takorluukkat allanut saqqummiutissallugit? 	<p>Akisaasat imalt. tæppit.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Maluginiaruk atuartut imminnut tusarnaassallutik piumassuseqarnersut oqaluttoq kipisittaqaataarnagu. Ima aperisoqarsinnaavoq: Allanik tusarnaarneq ajornakusoortu nammineq oqaqusaanani/unitsitsisinnaanani? Qanoq misigisimanarpa pikkoriffigisatit unitsinneqarnak oqaluttuaralugit ? Ajornartorsiutigaaqjuk sapernerusatit oqaluttuarisinnaanagit? Taamatut misilitaqarninni suna ilikkarpiuk? Suna pikkorinnerulerfigerusuppiuk? • Maluginiaruk atuartut atuaqatiminnut pitsaasunik oqaaseqarnissaminnut piumassusaat . Pitsaasuinnarnik oqarsinnaatitaaneq ajornakusoorsimanersoq aperineqassapput, taamaattoqarpat suna tamatumani ajornakusoortuaneq. Atuartut ataasiakkaarlugit aperikkat "Issiavitsialammi" issianeq qanoq misigisaqarfigisimaneraat, aammalu imminnut tunngasunik pitsaasuinnarnik tusagaqarnertik qanoq igineraat. Aamma aperineqassapput periutsimi atorneqartumi sunik ilikkagaqarsimanersut. • Atuartut takusaannik oqaloqatigikkat, tassalu tamatta pisoq (oqaaseq) ataasiinnaagaluartoq assigiinngitsunik eqqarsaatigisaratsigu misigisaqarfigalugulu. Aperineqassapput paasisinnaaneraat allat "juulli" eqqarsaatigigaangamikku nerisassat tipillu eqqarsaatigisaraat nammineq ullorissat niisimaallu eqqarsaatigigitik – imalt. paarlattuanik. Aperikkat sumi qanorlu ilikkakkatik atorsinnaaneraat. 	<p><i>Ilinniartitsisumut</i></p> <p>Svend Erik Schmidt og Susaanne AAbbrandt: De mange intelligenser - i praksis. Forlaget Dafolo.</p> <p>Pilersuiffik, infosamlingen</p> <p>Gunilla Ladberg: Tarnikkut ineriartorneq . Pilersuffik, infosamlingen.</p> <p>Jesper Juul: Selvfølelse og selvtilid. The Kempler Institute, 1992. Video. Pædagogisk udd. Pilersuiffik, fællesamlingen.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Maluginiaruk atuartut tamarmik saqqummiisoqarnerani ilaanersut, apeqputigalugulu eqimattakkuutaarlutik oqallinnerminni atuaqatimillu saqqummiussinerini suna ilikkarsimaneraat. (Siumut isummiuteriikkat, suna "mutiunersoq" il.il., aammalu nammineerluni sunngornissamat pilersaarusionerat sukkut sunniuteqarfigisinnaaneraat) 	<p>Aviisit, atuagassiat aqerluusat qalipaattillit il.il..</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Maluginiaruk atuartut allat namminnerlu akisussaaffigisatik piviusorpalaartumik paasisimaneraat. Aperikkat: Sooq pisariaqarpa paasissallugu kina pisuni assigiinngitsuni akisussaasuunersoq? Sukkut ilissi nammineerlusi sunneeqataasinnaavisi akisussaaqataallusilu? (Soorlu nammineerlusi ilinniagassassinik aqqissueqataallusi). 	<p>Pisussaaffit,Atualerlaat piginnaasaat pillugit pinnguat. Pilersuiffik infosamlingen. (atuarfinni tamani pigineqarput)</p> <p>Siunnersuutigineqassaaq nammineq periarfissamik titartaanissaq taallugu "uanga"</p>

Ilikkagassatut anguniagassat	Atuartsinissamat siunnersuutit
<ul style="list-style-type: none"> • siunertalersornerup pingaassusianik paasinissinnaassasut • siunertalersornerup ingerlarngi assi-giingitsut ilisimasaqarfigissagaat 	<ul style="list-style-type: none"> • Atuartut aperikkitt namminneq anguniakkatik sukktut angusimanerlugit nalilernerat. Suusinnaappulluunniit sikkilertaleqqaarnermit, sisorartaleqqaarnermit imalt. ruelleskøjtertalernermit il.il. . • Ilinniartitsisup inuunini titarnertut allattarfimmi titassavaa oqaluttuaralugulu ”nammineq inuunera” - uani (ukiumi) atuarfimmi naammassivunga, katippunga, ilinniartitsisunngorpunga il.il. Taava atuartut inuunermik titarnerannik titarsissapput ullumi inuunerannit aallartittumik, ukiut marluk qaangiuppata pisussanut, ukiut tallimat qaangiuppata piumaartussanut il.il.. Oqaloqatigikkitt ukiut taakku marluk tallimallu qaangiuppata suna pingaaruteqassanersoq.
<ul style="list-style-type: none"> • nalinginnaasumik atuarnerminnut siunertalersinnaassasut suleriaasissanillu pilersaarusiorsinnaassasut • <i>allat oqaaserisaat qisuariatfigisinnaassallugit</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Oqallitsitsigit klassimi pisariaqartitat soqutigisallu pillugit, soorlu eqqissisimanerunissaq, tamarmik piffissaq eqqorlugu takkuttarnissaat, atuartutut sanilitsitulli nuannertigisumik pinissarput imalt. inimi atuarfigisamit qimagussimanerunissaq pillugit. Oqallinneq aqunneqassaaq peqataasut tamarmik kissaatigisatik saqqummiunniassamatigit aammalu ilamik saqqummiussaata oqaaseqarfigisarniassamatigit. Pisariaqartitat suunersut paasineqareerpata anguniagasaq aalangiunneqassaaq, atuaqatigiillu aqutit suut atorlugit anguniagaq anguniarneqassanersoq oqallitsigissavaat. • Atuartut ataasiakkaarlugit aperineqassapput nammineerlutik qanoq iliuseqarumanersut pikkorrinnerulernissaminnut/pitsanngornerunissaminnut. Atuarnermut tamarmik tunngasuusinnaapput, soorlu atuarnermik ilinniarnaq, ullaakktut makiaartarnerunissaq, taquartarnissaq imalt. ilinnigassanik suliaqartarnissaq. Atuartut siunertarisamik allanneranni ikiorneqassapput aammalu qanoq iliorluni siunertap angunissaanut siunnersuutiminnik allanneranni. Atuartut siunertaat tamakkulu angunissaannut pilersaarutaasa allattorneri mappersagaannut ilineqarsinnaapput.
<ul style="list-style-type: none"> • namminneq siunertatik suleriaasissatullu pilersaarutitik allanut oqaluttuarisinnaallugillu oqallitsigisinnaassagaat aamma allat siunertaat suleriaasissatullu pilersaarusiaat isummerfigisinnaassallugit 	<ul style="list-style-type: none"> • Atuartut ataasiakkaarlugit piumaffigineqassapput ilatik atuarnerminni anguniakkaminnik oqaluttutequllugit, aammalu qanoq iliuisissaminnik isummersorsimanerminnik aammalu siunertamik angunissaanut iliusereriikkaminnik. Atuaqatigiit oqaaseqartinneqassapput oqallitsinneqassallutillu ilamik ataasiakkaat anguniagaat qanorlu anguniarlugit iliormiarneri pillugit . Oqallinneq aqunneqassaaq, tamanut iluaqutaasumik kinguneqarnissaa anguniarlugu.

Inuttut ineriartorneq	
Ilikkagassatut anguniagassat	Atuartsinissamat siunnersuutit
<p><i>Imminut naleqassuseq</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • imminut nuannersumik oqaluttuarisinnaaneq • ikinngutiginnerup naleqassusaanik paasinissinnaassasut 	<ul style="list-style-type: none"> • Takuuk Nammineq anguniagarisat, anguniarlugillu aaqjissuussineq, ilikkagassatut anguniagassat , immikkoortoq siulleq • Atuartut inummik ikinngutiginnerpaarusutamittut takorluugaannik titartaatinneqassapput. Qinnuigikkitt titartakkami allassagaat imalt. uummataasanik, ulloriaasanik kallernillu nalunaaqutsiis-sasut ikinngutigigerusutamik ilisarnaataanik pisinnaasaanilluunniit takussutissiisunik. Qinnuigikkitt oqaluttuaqullugit ikinngutinnaaqarnermi suna pingaarnerunersoq. Atuaqatigiit pitsaasunik ikinnguteqarnerup namminerlu ikinngutaalluarterup pingaaruteqarnerinik oqallitsikkitt.

Naliliinissamat siunnersuutit	Atortussatut siunnersuutit
<ul style="list-style-type: none"> • Aperikkit anguniakkaminnik angusaqarnerannut suna peqquataasimanersoq. Maluginiaruk ikiorlugillu aalajangersimasunik aperisarlutit, arlaannik soqutigisaqarnerup pingaaruteqassusia paasisimaneraat, sungiusarneq immikkullu ittumik iliuuseqarneq anguniakkamik angunisaqarniarnermi. • Makkuninnga aperigit: Qanoq iliuuseqartariaqarpit (pikkorinnerusariaqarpit) ukiut marluk qaangiunnerini angorusutatut allassimasatit angussangukkit? Ukiut marlussuit qaangiuppata suna siulliullugu iliuusereqqaassaviuk anguniakkatit tulluuttut ukiut tallimaanni allassimasatit angussangukkit? 	
<ul style="list-style-type: none"> • Maluginiakkit atuartut ataasiakkaat ajornartorsiutinik atuaqatigiinnut tamarmiusunut tunngasunut oqallinnermut qanoq piumassuseqartiginerat, aaqqiissutaasinnaasunik nassaarsinnaanerat ataatsimoorlutillu anguniagassaminnik aalajangiisinnatiginersut. • Maluginiaruk atuartut ataasiakkaat anguniakkanik aalajangiussiniarnermut qanoq paasinnitsiginerat, aammalu anguniakkat anguniarnerini aqutissanik arlalinnik qanoq nassaarsiullaqitsiginerat. Aperikkit pissanganartuutinneraat, nuannarinniginneraat imalt. soqutaanngitsutut isigineraat, taamaattoqarpallu sooq taama isumaqarnerisut. 	
<ul style="list-style-type: none"> • Ima aperigit: Isumaqarpit atuaqativit oqaaseriumasaat atorsinnaallugit? Ajunngila imalt. ajorpa nammineerluni angorusutat taakkualu angunissaannut pilersaarutit oqallisigineqarmata? Qanoq ippa allat anguniagaat qanorlu angorusuinerat tusarnaassallugit oqaaseqarfigissallugillu? Qanoq taamatut iliornerput ilinniagaqarfigisimallugu isumaqarfigaajuk? 	

Inuttut ineriartorneq	
Naliliinermut siunnersuutit	Atortussatut siunnersuutit
<ul style="list-style-type: none"> • Tusaaniaruk atuartut paasisimaneraat oqaloqatissaqarneq qanoq pingaartigisoq nuannaarutissaqaraanni nuannaanngikkaannilu. Takusinnaaviuk pitsaasumik ikinnguteqarnerup ikinngutaanerullu ataqatigiinnerat. Ataasiakkaat arlallilluunniit ikinnguteqannginnerminnik eqqaasaqarpata, ikinnguteqarmissartilli kissaatigalugu, tamanna aallaavigalugu inuttut naleqassusermik, qinngasaarisarnermik taakku-nunngaluunniit assingusunik allanillu ikiuisarnermik ilinniartitsisoqassaaq. 	

Ilikkagassatut anguniagassat	Atuartsinissamat siunnersuutit
<p><i>Peqqissuseq</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • nerisat peqqinnartut inuup peqqissusaanut qanoq pingaaruteqartiginersut aamma peqqinnartunik atuarfimmi nerisassanik imaluunniit taqualiorsinnaaneq ilisimassagaat • peqqissumik inooriaaseqarneq pillugu namminneq isummersimanerminnut ilaqtutamik, ikinngutimik tusagassiuutillu qanoq sunniuteqarnersut assersuorfigisinaassagaat • nammineq eqqiluisaarnerup pingaarutai pillugit ilisimasaqassat 	<p>Siunnersuutigineqassaaq peqqissuseq pillugu ilinniartsineq pingortitalerinemik aamma angerlarsimaffimmik ilisimasassanik atuartsinernerit peqatigalugit ingerlanneqassasoq.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Allattarfissuup affaani meeraq titartaruk illuatungaani neriassanut siunnersuut (kostpyramiden) nivinngarlugu. Naatsumik nassuiaruk alliatortitsinni peqqissuunissatsinnilu suut pisariaqartikkigut: protein-it nerisassanilu sorlerniinersut, vitaminiit qanoq pingaaruteqartiginersut nut-sanut kukinnullu il.il. Atuartut aperikkut nerisassanut siunnersuut aallaavigalugu nerisassanik allanik ilisimasaqarnersut protein-inik, kalk-inik il.il. akulinnik. Eqqaamaneqassaaq pisiniarfimmi suut pisiarineqarsinnaanersut. • Atuartut ullup qeqqani nerisassanik assigiinngitsunik siunnersuuteqartikkut siunnersuutillu peqqinnassusaannik oqaloqatigalugit. Pisiassanik allatuigitsi siullermik allattarfissuarmi atuartut ataatsimoorlutik isumaqatigiissutigisinnaasaannik. Pisiarfiliaritsi tamatumalu kingorna ullup qeqqasiutissassinik piareersaallusi. Atuartut nerisassalerinnginnerini erroqquneqassapput, oqaloqatigalugillu sooq assaat errormissaat tamatumani pingaaruteqarnersooq. • Atuartut oqaluttuutikkut peqqinnartumik inuuneq sunik nassataqartarnersooq : nerisassat peqqinnartut, silaanaq minguitsooq, aalasarneq, unnuami sinilluartarneq il.il. Allattarfissuarmi immikkoortunik pingasunik titartaagit: "ilaquttakka", "ikinngutikka" aamma "fjernsyn, aviisit ussasaarutillu". Atuaqatigiit aperikkut: ilaqutariillusi minnerpaamik ataaseq annerpaamillu pingasut iliuuserisartakkasi nerisartakkasiluunniit taakkit, taamatullu ikinngutitillu, ussasaarutillu minnerpaamik ataaseq annerpaamik pingasut peqqinnartumik inuunissamat tikkuussisut. Atuartut oqaasii immikkoortunut allanneqassapput oqaloqatigiissutigineqassaarlu peqqittuunissaq siuarsarniarlugu qanoq iliuuseqartoqarsinnaanersooq. • Peqqissaasoq imalt. peqqinnissamik suliaqartoq alla aggersariarlugu eqqiluisaarnerup pingaaruteqarneranik nassuiaatiguk.
<p><i>Ilaqutariit</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • ilaqutariinni pisussaaffiit aamma akisussaaffiit agguataarneqarneri assigiinngitsut pillugit nassuiaasinnaassasut • ilaqutariinneq assigiinngitsorpassuurtut aqqissugaasinnaasoq, tamannalu kulturit assigiinngitsut akornanni aamma kulturip iluani allannorartuusoq ilisimassagaat 	<p>Siunnersuutigineqassaaq atuartsineq inuiaqatigiinnut kultuurimullu tunngasunik atuartsineq peqatigalugit ingerlanneqassasoq.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Allattarfissuaq immikkoortuleruk titartakkanillu ima qulequtserlugit: angajoqqaat, aanaakkut aataakkut, meeqqat allallu. Qinnuigikkut oqaluttuareqqullugu kiap makku akisussaaffiginerai erruineq, nerisassiorneq, pisiniarfilerineq, errorsineq meeqqanillu angerlarsimaffimmi nakkutiginninneq immikkoortunullu allatorlugit. Ilaqutaasut assigiinngitsut qanoq inissisimanerat oqalisigisiuk, aammalu angutit arnallu inissisimanerisa assigiinnginnerat eqqartorlugu. Atuartut eqqartuisinneqassapput qanoq isumaqarnersut meeqqat ilaqutariinni qanoq inissisimanersut, suut akisussaaffigineraat, pisussaaffigineraat pisinnaatitaaffigineraallu. • Atuaqatigiit eqimattakkuutaarlugit aggulunneqassapput, eqimattallu qinnuigineqassapput akunerminni "ilaqutariit nalinginnaanerpaat" titartassagaat. Titartaareerpata titartakkat nivinngarneqassapput eqimattallu tamaasa "ilaqutariit nalinginnaanerpaani" akisussaaffiit agguataarsimane-rinik oqaluttuurtillugit. Atuartut siuliani siunnersuutigineqartut pillugit oqaloqatigineqassapput. • Filmit assigiinngitsut ilaqutariinnut tunngasut nunanit arlalinneersut isiginnarneqassapput, atuartullu oqaloqatigalugit uagut ilaqutariinitsinni pissutsitsinnit suut assigiinngissutaanersut suullu assigiissutaanersut. • Film-inik assinilluunniit Kalaallit Nunaanni sumiiffinni assigiinngitsuneersunik isiginnaritsi, avannaani, kujataani, tunumillu illoqarfinnit nunaqarfinniillu, uanilu aamma atuartullu assigiis-sutsit assigiinngissutsillu eqqartorneqassapput.

Naliliinissamat siunnersuutit	Atortussatut siunnersuutit
<ul style="list-style-type: none"> • Maluginiaruk atuartut nammineerlutik nerisassanik taasisinnaanersut assersuutigalugu nutsanut kukinnullu peqqinnartunik, aammalu peqqinnartunik nerisaqarnerup pingaaruteqarneranik annertunngitsumilluunniit paasinissimanersut. • Ima aperisinnaavutit: ullup qeqqasiutissat allanngorartut sananissaat sapernarpa? Isumaqarpisi akisunerusoq iffiorfimmi wienerbrødinik pisinermit? Nerisassat peqqinnartut peqqinnarpallaanngitsutulli mamartigisinnaappat? Nerisassat peqqinnartut takujuminartunngorlugit pissanganartunngorlugillu sananeqarsinnaappat? • Ajunngilaq nerisassat iliuutsillu peqqinnarpallaanngitsut eqqaanissaat. Nuanni-saarnissamat aamma periarfissaqartariaqarpoq. Uani pingaarnerpaavoq atuartut inuusaatsimik peqqinnartumik ilisimasaqarnerulernissaat. • Atuartut aperikkitt: Peqqinnissamik isumaginnittoq soorlu uffartarnejq assaallu errortarnissaat pillugit qanoq oqarpa? Peqqinnissamik isumaginnittoq qanormaa oqarpa kigutit errortarneri, qulittarnejq atisallu eqqiluutsuunissaat pillugit? Isuma-qarpisi tamakkua eqqortuusut - sooq taamaappa? 	<p>Brugsenimit kostpyramide.</p> <p><i>Ilinniartitsisumut</i> Peqqinneq tassaaginnangilaq gule-rødit, Video 54 min. Pilersuiffik. Isiginnaagassiap oqaluttuaraa isum-mat ilioriaatsillu suliami taasami "Den sundhedsfremmede skole". Eqqartorneqarput ingerlasimanerit assigiinngitsut 1. klassimiit qummut. Internettet.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Maluginiaruk atuartut ilaqutariit iluanni inuit assigiinngitsumik inissisimani paasisimaneeraat, assigiinngitsunik akisussaaffeqarlutik, pisussaaffeqarlutik piginnaatitaaffeqarlutillu. Ima aperigit: Qanoq isumaqarpisi kina nerisassioqartarqartoq? Sooq? Ilaqutariit iluanni inuk aalajangersimasoq eqqiaanermik isumagisaqassanersoq, sooq / sooq taamaassanngila? Qanoq isumaqarpisi suna angerlarsimaffimmi meeqqat akisussaaffigissaneraat, pisussaaffigissaneraat piginnaatitaaffigissaneraallu? • Maluginiaruk atuartut paasineraat Kalaallit Nunaanni nunalilu allani ilaqutariit iluini assigiinngissuteqaraluaqisoq aamma assigiissutsit amerlasuujummata. 	<p><i>Ilinniartitsisumut</i> Jesper Juul : Familiens udvikling: Nye værdier i familiens samspil. The Kempler Institute, 1992. Video. Pædagogisk udd. Pilersuiffik, fælles-samlingen.</p> <p>www.kultur.gl.</p>

Ilikkagassatut anguniagassat	Atuartitsinissamat siunnersuutit
<p><i>Asannineq, isumaginnineq kinguaassiuutinullu tunngasut</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • meeqqat asaneqar-nissamik asannin-nissamillu aamma soqutigineqarner-mik soqutiginnin-nissamillu pisaria-qartitsisarnerat ili-simassagaat • inersimasut mee-qqallu annerit kin-guaassiuutit tungaa-sigut meeqqanut imminnut killiler-sinnaanngitsunik naapitassaartoq ilisimassagaat • misigisat nuanniit-sut pisullu uloria-nartut ingalassima-niarsinnaassagaat • inguaassiuutitigut atornerlugaanermik misigisaqarsimagu-nik imaluunniit taamaattoqarsima-neranik pasitsaas-saqarsimagunik sumut saaffiginnin-nissartik, ikiortis-sarsiornerisartik ta-perserneqarnis-sartillu ujjartussal-lugu ilikkarsimassa-gaat 	<ul style="list-style-type: none"> • Meeqqat filmnik naatsunik arlalinnik isiginnaaqatigineqassapput, meeqqanik sumiginnagaasi-masunik paarilluakkanillu takutitsisunik imalt. tamaginnik imaqartunik, soorlu Oliver Twist. Isiginnaakkat pillugit oqaloqatigiigitsi aalajangersimasunillu aperisarlugit, soorlu: Sooq Oliver filmip aallartinnerani ajornartorsiorpa, suna ajornartorsiutaava, qanoq isumaqarpisi, sunaana amigaatigisimagaa, sunalu peqqutaava filmip naajartulernerani nuannaalerneranut? <p>Pingaarteqarpoq atuartitsinermut siunnersuutigineqartut pingasut ataani taaneqartut imminut ataqatigiissumik atuartitsissutigineqarnissaat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aallarniutigalugu filmimik meeqqanik inuttalimmik isiginnaartoqassaaq taakku imminnut ka-jungernartinnerannik imalimmik, atuartullu oqaloqatigalugit taama pissuseqarneq nalinginnaa-suusoq pissusissamisoortorlu. Taamaasioreernerup kingorna ilinniartitsisup makku oqaluttuaris-savai: <ul style="list-style-type: none"> - inersimasut kinguaassiuutitigut piumassuseqarnerat imminnullu attuuasarnissaminnik pisariaqar-titsinerat, tamannalu ilaatigut asannilernerup nassatarisaraa, asaqtigiinnermut meerartaarusun-nermullu aamma attuumassuteqartoq, - inersimasut taamaattarnerat aammalu inersimasut taamaasiorsinnaanerat, - kisiannili, inersimasut ilaat meeqqallu annerit ilaat meeqqanik ajoqusiisinnaasut / ajortorujus-suarmik pinnisinnaasut meeqqat kinguaassiuutitigut piumassuseqarnerminnut atornerlukkaan-gamikkik, - taamaalioqqusaanngitsut - tamanna inertequtaasoq, - meeqqanut ajornakusoorsinnaavoq naaggaarneq, inersimasoq taamaaliortoq sallusarmat mee-qqallu pinngitsaalillugillu qunusaartarlugit, - inersimasut tassaammata meeqqanut akisussaasut, - aammalu, meeqqat PISUUNNGISAANNARMATA. • Atuartut oqaluttuutikkik taamaattunik misigisaqassagunik - angerlarsimaffimmi, ilaqtutani, ikinngutini inersimasuni, kammalaatini imalt. timersornermi, "naagga" tassaammat "naagga" aammalu naammattuugartik taamaattoq qimanniartassagaat. Inersimasumik tatigisaminnik ujaasisassasut oqaluttuullugulu suna pisimansoq imalt. pingajalluinnarsimanersoq. Imaassin-naavoq sanilit arlaat, ilinniartitsisoq, ilaqtut ilaat, ikinngutit anaanaat ataataalluunniit oqalut-tuunneqartoq. • Atuartut oqaluttuutikkik, meeraqatiminnik atornerlunneqartumik paasisaqarunik imalt. nammin-neq atornerlunneqarsimagunik atuarfimmi ilinniartitsisuminnut saaffiginnittuaannarsinnaaner-annik. Ilinniartitsisup pisussaaffigaa tapersersuullunilu ikiuinissaq. Inunnik isumaginnittoqarfik sulerisarnerisooq oqaluttuariuk taassumalu akisussaaffia meeqqat atugarisaat pilluartuunissaallu eqqarsaatigalugit.

Iikkagassatut anguniagassat	Atuartitsinissamat siunnersuutit
<p>Aangajaarniutit inuuluarniutillu</p> <p>• angerlarsimaffimmi atuarfimmilu aangajaarniutit inuuluarniutillu nassaasaasut assigiingitsut pillugit ilisimasaganissaq</p>	<p>Alloriarfiup ingerlanerani ilinniartitsisup nuannaarniutit assigiingitsut oqaluttuassartaat oqaluttuarissavaa:</p> <p><i>Kaffe</i></p> <ul style="list-style-type: none"> -orpikkat paarnaat- koffein -Arabia, "Islams vin", ilisimasassarsiortut -1700-kkunni Europami pisuut akornanni -1700-1800-kkunni: Kaffisorniartarfiit Londonimi Wienimilu aammalu illoqarfissuarni allani: politik, eqqumiitsuliorneq, kulturi niuertullu arnanullu inerteqqutaanera -1800-kkunni angerlarsimaffimmi atugaalerpoq: ullaakkut ualikkullu kaffisorneq -1900-kkunni:kaffisoqatigiinnerit tamatumuuna arnat ilaallutik <p><i>Te</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - orpikkat pilutaat - tein - Kina - 1800-kkunni: Tuluit Nunaanni tiitortalerput <p><i>Sukkulaatit</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - orpikkat paarnartaat: kakao - Mexico - Suukkulaatit ”piviusut” makkuninnga akoorneqarsimapput kakao, sukut, kanel-it aamma vanille. Kipparissuullutik imalt. kissartutut imigassaallutik - 1600-kkunni: Spania Europami kisermaassisuvoq. Katuullit iisinninniarni sukku- laaq imeqqusaavoq - 1700-kkunni: Illut sukku- laaq aaveerniarfiit ajortuliorfittut isigineqarput <ul style="list-style-type: none"> - 1900-kkunni: kakao meeqqanut imigassaa- voq, sukkulaatit kipparissunngorlugit im- mummillu akullugit nassaassaalerput - - <i>Tupa</i> - Orpikkat pilutai: nikotin - Amerika - 1600- aamma 1700-kkunni: pujortaat - angutaannarnut - 1700-kkunni: sukuloq, pisuut atortarpaat – angutit arnallu - 1800-kkunni: sikaat - angutaannarnut, arnat ”mutiusut” pujortartarput. - 1900-kkunni: sikaritsit <p><i>Imigassaq</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - naasut qappiortinneqarsimasut –Nipituumik atuarneqassaaq: Emil Lønneberg-imiu: Kapi- tali taamanikkut puulukip Emil-illu aala- koorneranni imalik. - Nunarsuarmi tamarmi - Ukiut akullit: Viinni immiaararlu, immia- mik suppaliaq, ullaakkorsiutitit – imeq min- gutsitaq. Silaarunnartoq nakorsaatit ator- neqartoq - 1600- aamma 1700-kkunni: Europami sak- kutuunut silaarunnartoq ullormut aalajanger- simasoq tunniunneqartarpoq 1800-kkunni: Imerniartarfiit imigassallerfiu- sut.

Naliliinissamat siunnersuutit	Atortussatut siunnersuutit
<ul style="list-style-type: none"> • Maluginiaruk, atuartut takusinnaaneraat amigartumik isumagineqarneq, inersimasunut pitsaasumik attaveqarneq, kiserliorneq, persuttaaneq aammalu pingaaruteqanngitsutut isigineqarneq, aammalu takusinnaaneraat isumagineqarneq tassaasinnaammatt kunissuineq eqitaarinerlu, soqutiginninneq aammalu tigussaanagerusut, tassa atisat ipeqanngitsut nerisassallu. Aperigit: Illuaqqami pilluartoqarsinnaava illussaarsuarmilu pilluanngitsoqarsinnaava – taavalu sooq? • Eqeersimaarfiguuk meeqqat kinguaassiuutitigut atonerlunneqarsimasut imalt. kinguaassiuutinut tunngasunik misigisaqapilussimasut imminnut pisuutittarmata kanngusullutillu, taamaammallu paasisaqarniarneq ajornakusoorsinnaallunilu ikilernerqamertullusooq issinnaammatt. Ilinniartitsisup matumani qaammarsaasuullunilu alaatsinaattuussaaq. Atuartut ataasiakkat apersornaveersaakkit, namminnerlu oqaluttuarusuttut oqalutsiinnarlugit. 	<p>Grethe Faggestrøm aamma Gunille Hansson: Per, Ida Minimummilu. Pilersuiffik, fællessamlingen</p> <p><i>Ilinniartitsisumut</i> Eva Hildebrand og Else Christensen: Familier med seksuelt misbrug af børn - forståelse og handlemuligheder. Udgivet på Hans Reitzels Forlag.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Atuartut ingerlaavartumik aperisakkit, soorlu: Qaqugukkut kaffisortoqartarpa? Sumi kaffisortoqartarpa – angerlarsimaffimmi, ilaquttanut pulaarnermi il.il.? Qa-qugukkut oqartoqarsinnaava kaffisortarneq ”ulorianarpoq”/peqqinnangilaq – qa-qugukkut ingasappallaarpa? 	<p>Wolfgang Schivelbusch: Paradiset, smagen og fornøften – nydelsesmidlernes historie, Politisk revy 1992</p> <p>Leksika-t assigiinngitsut</p> <p>Astrid Lindgreen, Emil Lønneberg-imeersoq</p>

Ikkagassatut anguniagassat	Atuartitsinissamat siunnersuutit
<ul style="list-style-type: none"> • aangaarniutitik inuulluarniutinilu atuneq atornerlunerlu ingalassimaniarlugit pinaveersaartinniarlugillu periusaasinnaasunik assersuusiorsinnaanissaq 	<ul style="list-style-type: none"> • Atuaqatigiit mamakujuttutortarnertik assigisaannillu atuisarnertik brainstorm-issavaat, soorlu: <ul style="list-style-type: none"> - Qasseriarluta mamakujuttutortarpugut? Ullut tamaasa, sap.ak. ataasiarluta il.il. - Suut mamakujuttutuutigisarpagut? Vingummit, franske kartoflit, lakrids-it il.il. - Aningaasat qanoq annertutigisut atortarpavut? <p>Oqaatigineqartut nivinngaavimmut titartarlugillu allatorneqassapput. Atuaqatigiit oqallisigissavaat qaqugukkut atornerluisoqartarnersoq nalinginnaasumillu nuannaarniutitik atuisoqannginnersoq, mamakujunnillu naatsiallu panertunik atuiplunnerup suut kingunerisarneraat.</p> <p>Atuartut perusuppata isumaqatigineqassapput qanoq mamakujunnik atuisoqarsinnaanersoq, soorlu: piffissami aalajangersimasumi, pisinnermi aningaasat atugassat amerlanerpaaffissaatil.il.</p>
<p><i>Isumannaallisaaneq</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • nammineq angerlarsimaffimmi, atuarfimmi avataangiisinilu immi-nut allanullu isumannaallisaaniarluni inatsisinik atuisinnaanissaq, tassunga ilaatillugu aqqusinerni avatangiisinilu angallannerit • angerlarsimaffimmi atuarfimmilu ikiueqqaarnermi periusissat ilisimasaqarfigissallugit 	<ul style="list-style-type: none"> • Ilinniartitsisup sikkilernerme malittarisassat ilinniartitsissutigissavai: <ul style="list-style-type: none"> - aqquserngup talerpiata tungaatigut sikkilernissaq - tunummut qiviartarneq - qaqugukkut unittarnissaq - assaap sangulernerme takuttarnissaa - assaap uninnermi qullartarnissaa - biilit uniffigisarnissaat • Politiimik ilalerluni illoqarfimmi sikkilerfissamik qulaani taaneqartut tamaasa atorneqarsinnaafiannik pilersaarusiortoqassaaq. Atuartut qalipaatilinnik aqanngitsulerneqassapput (eqaarsaartarfimmit) sikkilerfissaliussarlu tullerriaarlutik sikkilerfigissavaat. Atuartut sikkileqanngitsut ilamik piinik atortinneqassapput. Sikkilerfissaliussami pingaarutillit misissuisulerneqassapput, taakkua misissussavaat atuartut maleruaqqusat eqqortumik atorneraat maleruaqqusallu malillugit sikkilemersut. • Atuartut qaqqami aneeqatigineqassapput tassanilu ungasiliartarnerup, sivingasukkut innartortarnerup naammattumillu issussuseqanngitsumi sikusiornerup navianartorisinnaasaannik oqaloqatigalugit. • Peqqinnissaqarfimmi attavigisartagaq qaaqquneqassaaq, oqaluttuartinneqassallunilu annernerit annikitsut qanoq iliorneqarsinnaanersut, soorlu uunerit annikitsut, seeqqukkut amiaalaksinnerit il.il. • Qatserisartoqarfup pisortaa oqaluttuartinneqassaaq atuarfimmi ikuallattoqalissagaluarpat malittarisassanik: sumi katersuuttoqassanersoq, qanoq iliortoqassannginnersoq il.il. • Atuartut ataasiakkaarlutik eqqarsaatigalugulu oqaasertalersussavaat, sumut saaffiginninnissartik angerlarsimaffimminni ikuallattoqalissagaluarpat.

Ilikkagassatut anguniagassat	Atuartitsinissamat siunnersuutit
<p><i>Inuunermi nalaatat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • inuit inuuneranni pisartuni pingaarutillit pillugit eqqarsaatnik ersersitsisinnaaneq • <i>allat misigissusaat iliusaallu qisuariarfisinnaassallugit, pisunilu assigiinnigisunni inuit assigiinnigisumik misigisaqarsinnaanerannik paasininnermik takutisisinnaassasut</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Allattarfissuarmi titarsigit taallugulu inuunerup titarnera oqaatsillu illuatungaani inunngorneq illuatungaani toqu allallugit – tassa taakku inuup inuunerani kisimik qularnaatsut. Ilinniartitsisup nammeneq titarnermi inuunermini pisimasoq pingaartoq titartassavaa atuartullu qinnuigalugit inuunermi pisimasumik pingaartumik taaseqqullugit. Taasaat sunaasinnaappulluunniit, soorlu nuersaanermik ilinniarneq, nukartaarneq atualeqqaarmerluunniit, tassa pisimasoq pingaarutillik, taamaallaat ullut tamaasa pisartut nalinginnaasut, soorlu qinngarisartagaat, pinnagit. Titarnermi oqaatsinik ataasiakkaanik titartakkanilluunniit allattoqassaaq. Qinnuigikkat oqaluttuarissagaat soq taanna pisimasoq pingaaruteqartutut isigineraat. Oqaloqatigikkat pisimasut ataasiinnaagaluartut assigiinnigisunni misigisaqarfiusarmata, soorlu qatanngutitaarneq pisuunnguallaataasarpog aammali isigisaanermik annaasaqarnermik (sinnganermik) misigiffiusinnaalluni. Taamaasioreernerup kingorna atuartut aperineqassapput, ukiumi tulluuttumi pisussanik pingaarutillinnik eqqarsaasersuutaannik, eqqaamassutissat allattukkat atuartullu mappersagaannut toqqorlugit. Ukiup qaangiunnerani saqqummersissigut sunillu pisoqarsimanersoq misissuataarlugu.

Naliliinissamat siunnersuutit	Atortussatut siunnersuutit
<ul style="list-style-type: none"> • Maluginiaruk atuartut paasineraat sunilluunniit nuannaarniutitik killilimmik atui-neq ajungngitsusoq, kisiannili sippulissuarmik atui-neq atui-nerlunnerusoq, suul-luunniit eqqarsaatigalugit. 	
<ul style="list-style-type: none"> • Atuartut sikkilerfigeqqusaq politiit ilagalugit kukkuneqanngitsumik aqqutigisi-mappassuk cykelkørekortimik politiit atsiorneqarsimasumik tunineqassapput. • Atuartut apersoneqassapput annernerit annikitsut qanoq suliarisarnernik. • Qatserisartut peqatigalugit sammisaqartitsinermiit sapaatip akunnera qaangiuppat ikuallattoornernut annikitsumik sungiusartoqassaaq atuarfik tamakkinngikkaluar-lugu atuaqatigiilli pineqartut eqqarsaatiginerullugit. 	<p>Cille og Kolli, Dansk Røde Kors, 1987, Video, Pilersuiffik, fælles-samlingen, 2. klasse-mit</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Maluginiaruk atuartut paasinninnerminnik oqaatiginninersut pisut pingaarutillit tassaammata inuunerannik arlaatigut allangortitsisut. • Maluginiaruk, atuartut inoqatit misigissusaat ilioriaasiilu akuersaarneraat aammalu inuit assigiinngitsut pisut assigiinngitsumik misigisaqarfigisarmatigit paasineraat. Ima aperisoqarsinnaavoq: Paasisinnaavisiuk Naja aqqaluartaarami nuannaartoq? Sooq? Paasisinnaavisiuk aqqaluartaarnermi aamma nuannaanngittoqarsinnaanera? Sooq? 	

Suleqatigiinneq attaveqaqatigiinnerlu	
Ilikkagassatut anguniagassat	Atuartsinissamat siunnersuutit
<ul style="list-style-type: none"> • misigissutsit ajungitsut ajortullu immikkoortillugit illisarisinnaassagaat oqaluttuarisinnalerlugit qisuariarfigisinnaalerlugillu inooqatigiinnerup iluani akuerineqarsinnaasumik 	<ul style="list-style-type: none"> • Assilissanik titartakkanilluunniit meeqqanik nuannaanngitsunik, kamattunik, nuannaartunik, annuttunik, il.il.assiliartalinnik nivinngaagit. Atuartut isumaannik aperikkitt meeqqat assilissaniittut sunik misigisaqarsimasorineraat. Siunnersuutit tamarmik ajungillat. Atuartut misigisimasaannik saqqummitikkitt assimiittut misigisaqarsimanerannik, aammalu illit nammineq misigisimasannik eqqaasaqarit. Atuartut aperikkitt nuannaannginnerminni kamassimanerminnilu sulerisimansut il.il. Avatangiisaat (anaana, ataata, ikinngutit) taamaanneranni qanoq qisuariar-simansut?
<ul style="list-style-type: none"> • allat oqaluttut ingiaannarnagit tusarnaarsinnaassalluni 	<ul style="list-style-type: none"> • Takuuk Nammineq anguniagarisat, anguniarlugillu aqqissuussineq, ilikkagassatut anguniagassat, immikkoortoq siulleq.
<ul style="list-style-type: none"> • allat oqaaserisaat qisuariarfigisinnaassallugit 	<ul style="list-style-type: none"> • Takuuk Nammineq anguniagarisat, anguniarlugillu aqqissuussineq, ilikkagassatut anguniagassat immikkoortoq 7.
<ul style="list-style-type: none"> • allat misigissusaat iliuusaallu qisuariarfigisinnaassallugit, pisunilu assigiinngitsuni inuit assigiinngitsumik misigisaqarsinnaanerannik paasininnermik takutitsinnaassasut 	<ul style="list-style-type: none"> • Takuuk Nammineq anguniagarisat, anguniarlugillu aqqissuussineq, ilikkagassatut anguniagassat immikkoortoq siulleq aamma Inuttut ineriartorneq, inuunermi nalaatat.
<ul style="list-style-type: none"> • nammineq pakatsisutigisat imaluunniit kamassutigisat oqaasinngorlugit allanut oqaatigisinnaassagaat • ajornartorsiutit assigiinngitsunik periuseqarluni qisuariarfigineqarsinnaanerit iluarsinianeqarsinnaanerallu atorsinnaassagaat 	<p>Ilikkagassatut anguniagassat tulluuttut marluk imminnut ataqatigiissillugit ilinniartitsinissaq siunnersuutigineqassaaq. atuartunut paasequllugu ilinniartitsissutip ilivitsuunera pinngoriartorsimanelu. Innersuutigineqassaaq ilinniartitsineq alloriarfiup naalernerani ingerlanneqassasoq.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atuartut marlukkuutaarlutik aqqiagiinngissummik piviusumik piviusuusaartitamilluunniit isiginnaartitsissuteeraliussapput. Oqaaseqatigiit allakkit: Misigisimavunga/ imaasisarpunga.....imaasigaangavit/oqaraangavit..... Atuartut qinnuigikkitt iluaagisartik imalt. kamaatigisartik oqaaseqatigiinnut inissequllugu, aapparisamullu oqassasoq, soorlu: Aliasulersarpunga oqaraangavit pualasuujusunga imalt. kamattarpunga akornusersoraangamma eqqissillunga atuarniarninni. Atuartut imminnut pillutik aallartittuamissaat eqqaasitsissutigiuaruk, imannak aallarteqqunagit "illit.....", kisiannili "uanga....." • Isiginnaartitsissuteeraq ingerlateqqissiuk, maannakkulli isornartorsiorneqarnermi qisuariaatsinutsammisunngorlugu. Atuartut ima akeqqukkit: "Paasisinnaavara....." imalt. " Paasisinnaanngilara, kisianni....." Ajornartorsiutit iluarsinissaanut iliuusissaannik nassaarsioqqukkit marluullutik akuerisinnaasaannik. <p>Siunnersuutigineqassaaq isiginnaartitsissuteeqqat taamaattut piffissami takkajaami ingerlanneqarnissaat, taamaalilluni atuartsineq "ullumikkut isiginnaartitsissummik" aallartinneqartarsinnaavoq.</p>

Suleqatigiinneq attaveqatigiinnerlu	
Naliliinissamat siunnersuutit	Atortussatut siunnersuutit
<ul style="list-style-type: none"> • Maluginiaruk atuartut soorlu makku immikkoortissinnaaneraat: kamanneq, alia-sunneq annuataarneq. Ima soorlu aperigit: Nuannaaraangavit allat qanoq iliussasut kissaatingaajuk, nuannaanngikkaangavit imalt. annuataaraangavit? Illit nammineq qanoq iliuseqarsinnaavit perusutatit allaniit perusullugit, aammalu allat nuannaalersikkusullugit, ilinnut isumassueqqullugit ilinnullu paasineqqullugit? 	<p><i>Ilinniartitsisumut</i> Bogen om Trin for Trin - en artikel-samling om et undervisningsmateriale teori og praksis. Redigeret af Lone Gregersen. Pilersuiffik, info-samlingen.</p> <p>Trin for Trin, materialesamlingen, Pilersuiffik. Malugiuk! Ilinniartitsisut 'Trin for Trin'-ip atornissaa sioqqullugu kursuserfigereersimassavaat.</p> <p>Anna-Lise Kreutzmann: Nivi. Pilersuiffik, infosamlingen.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Takuuk Nammineq anguniagarisat, anguniarlugillu aaqqissuussineq, ilikkagassatut anguniagassat, immikkoortoq siulleq. 	
<ul style="list-style-type: none"> • Takuuk Nammineq anguniagarisat, anguniarlugillu aaqqissuussineq, ilikkagassatut anguniagassat, immikkoortoq 7. 	
<ul style="list-style-type: none"> • Takuuk Nammineq anguniagarisat, anguniarlugillu aaqqissuussineq, ilikkagassatut anguniagassat, immikkoortoq siulleq aamma Inuttut ineriartorneq, inuunermi na-laatat. 	
<ul style="list-style-type: none"> • Atuartut aperikkut, qanoq misigisimanarnersoq isornartorsiulluni nammineq misigissutsit aallaavigalugit, aammalu qanoq misigisimanarnersoq isornartorsiortilluni, isornartorsiuisoq namminermi aallaaveqaraangat. Aperigit: Isumaqarpit isornartorsiorneqarneq akueriuminarnersoq paasinarnellunilu isornartorsiuisup misigissusai paasisimaleraanni? Ajornarpa ajornanngilaluunniit illit imminut aallaavi-gingaangavit? Isumaqarpit paaseqatigiinnissaq aaqqiinissarlunniit ajornannginnerusoq taama ilioraanni? Suna pikkorinnerulerfigerusuppiuk? • Maluginiaruk atuartut pimoorullugu ataatsimut aaqqiinuteqarnersut ilamillu misigissusaannik paasinninnertik takutinneraat. Tamaasa aperikkut: Qanoq isumaqarpit, misiliinermi suna ilikkarpiuk? Ilikkarsimasatit allami, maaniinnaanngitsaq, atorsinnaavigit? 	<p><i>Ilinniartitsisumut</i> Gunnar Höistad: Mobning – forebyggelse og løsninger. Pilersuiffik, Pæd./psyk.samlingen</p>

Ilikkagassatut anguniagassat	Atuartitsinissamut siunnersuutit
<p>• eqimattani minnerusuni suleqatigiis-sinnaaneq ilikkarsimassagaat sulinermilu nammineq peqataasinnaansaq ilisimaarissagaat allallu inissaqartinnissaat eqqumaffigilersimassagaat</p> <p>• klassimi atuaqatigisat ilinniartitsisorisallu suleqatigalugit imminut qanoq pissuseqarfeqatigiinnissamininnik isumaqatigiissusiorsimassasut, tassanilu qingasaarinermut uumisaarinermullu maleruagassiorsimassasut klassimi suleqatigiinninnermi ataatsimoornermilu ajornartorsiu-teqartoqalerpat</p>	<p>Ilikkagassatut anguniagassat tulluittut marluk tulleriissiinnarlugit ilinniartitsissutigineqassapput, ataqatigiimmata ataatsimooritillugillu ilinniagassaammata. Siunnersuutigineqassaaq ilinniartitsineq upperisalerinermi isumalioqqissaarnermilu ilinniartitsinerit peqatigalugit ingerlanneqassasoq.</p> <p>• Atuartunut oqaluttuareqqilluguluunniit atuaruk atuagaq qingasaarisarnermik imalik. Oqaloqatigikkitt qingasaartittartuulluni qanoq innersoq, aammalu suna nassuiaataasinnaansoq ilatta qingasaarisarnerannut. Atuaqatigiit agguataakkit pingasukkaarlugit / sisamakkaarlugit apeqqutinillu makkuninnga sulisillugit: Qanoq inooqatigeerusuppugut? Aammalu qanoq iliussaagut, ajornartorsiu-teqalerutta, soorlu qingasaarinernik assigisaannilluunniit? Eqimattakkuutaat suliaminnik imminnut saqqummiussissapput ilinniartitsisullu oqaatsit pingaarutillit allattarfisuarumut allattussavai.</p> <p>• Atuartut peqatigalugit malittarisassanik makku pillugit sanasoqassaaq:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Qanoq immitsinnut pissuseqarfigissaagut? 2) Qanoq iliussaagut suleqatigiinniarneq/attaveqatigiinniarneq ajornartorsiu-teqalerpat 3) Qanoq iliussaagut qingasaarisooqarlersillugu. <p>Malittarisassat A3-planchemut allatorneqassapput, atuartullu pinnersassavaat soorlu sinilerlugu, atsiorfialugu titartaaffigalugulu. Klassimi nivinngarneqassaaq eqqaaneqartassallunilu pisariaqarfiatigut.</p>

Ilinniartitaaneq inuutissarsiutillu	
Ikkagassat anguniagassat	Atuartitsinissamat siunnersuutit
<ul style="list-style-type: none"> • sumiiffinni ataa-siakkaani suliffeqarfiit assigiinngitsut arlallit ilisimasaqarfigissagaat 	<p>Alloriarfiup naalemerani Ilinniartitaaneq Inuutissarsiutillu atuartitsissutiginnissaat tulluartauneruvoq.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Illoqarfimmi suliffeqarfiit assigiinngitsut marluk arlaqarnerusulluunniit isumaqatigiissuteqarfigikkitt. Pulaalinnginnermi klassi pulaagassat amerlaqataannut agguataarneqassaaq, taakkualu ilinniartitsisumik ikiortilerlutik oqallisigissavaat suliffeqarfimmi pulaagassaminni suut paaserusunnerlugit. Ilinniartitsisup apeqqutissaat allattussavai. Eqimattat ilinniartitsisumik ilaqarlutik suliffeqarfik toqqarsimasartik pulaassavaat pulaareermillu kingorna pulaakkaminni paasisatik misigisatillu arlaminnut saqqummiutissavaat. Suliffeqarfiit assigiissutaat assigiinngissutaallu oqaluserineqassapput. • Siunnersuutigineqassaaq, atuartitsineq inuiaqatigiilerinnermi aningaasarsiormik, inussutisalerinnermik teknologi-millu atuartitsinnermut ilagitillugu piareersarneqarlunilu ingerlanneqassasoq.
<ul style="list-style-type: none"> • inuussutissarsiuteqariaatsit assigiinngitsut arlallit ilisimasaqarfigissagaat, tassunga ilanngullugit akisarsiat aamma nammineq piumasuseq malillugu sulisinnaaneq 	<ul style="list-style-type: none"> • Inuk arlallilluunniit assigiinngitsunik suliffeqartut klassimut aggettissigitt suliffimminnilu ullup qanoq ingerlasarmeranik oqaluttuartaillugit. Aamma inummik nammineq piumassutisimik suliaqartumik qaaqqsigitt suliaanilu oqaluttuartaillugu, sooq akissarsiaqannginnersoq soorlu akisarsiaqarani sulisarnersoq. Pulaartoqalinnginnerminni atuaqatigiit ilinniartitsisoq isumasioreerlugu suut apeqqutigerusutatik piareersaatigeriissavaat. Najukkami nammineq piumassutisimik sulisoqanngippat ilinniartitsisup tamatuma suusinnaanera oqaluttuarissavaa.
<ul style="list-style-type: none"> • ilaqutariinnerup, atuarfeqarfiup inuiaqatigiinnerullu iluini inuit ilikkar-simasatik piginnaasatillu qanoq atortarneraat ilisimasaqarfigissallugu 	<ul style="list-style-type: none"> • Ilaqutariit iluanni inuit marluk titartakkit soorlu aanaa ataatalu, inuit marluk atuarfeqarnermut attuumassuteqartut, soorlu ilinniartitsisoq pedel-ilu inuillu marluk inuiaqatigiinnik sullitaqartut, soorlu politikkeri isiginnaartitsisartorlu. Atuartut assersuusioqqukkit inuit taakku pineqartut namminneq piginnaanitik suliffimmi iluani qanoq atorneraat. Oqallisigisiuk piginnaasat pikoriffiillu taakua suliffinni allani sulianullu allanut aamma atorneqarsinnaanersut.

Naliliinissamat siunnersuutit	Atortussat siunnersuutit
<ul style="list-style-type: none"> • Maluginiaruk atuartut qinngasaarisarneq suunersoq paasiartuaalerneraat. Eqimat-takkuutaarluni suliaqareernerup kingorna makku apeqqutigineqassapput: Isumaqarpiit suleqatigiinnissinni isummannik anitsinissannut periarfissinneqarlutit? Suna ajunngitsumik ingerlava/ajutoorpa? Isumaqarpiit ilavit isummernissaannut periarfissiillutit - qanoq periarfissippigit? Suna suleqatigiinnissinnit ilinniarpik? • Maluginiaruk tamarmiusut peqataallutillu paasinerat imminnut qanoq iliuuseqartarnissaminnut ataatsimoorussanik malittarisassanik sananerup siunertaa . 	<p>Linda Lassen: Louise. Udgivet på forlaget Alrune.</p>

Ilinniartitaaneq inuutissarsiutillu	
Naliliinissamut siunnersuutit	Atortussatut siunnersuutit
<ul style="list-style-type: none"> • Maluginiaruk atuartut paasinaaraat suliffeqarfiit assigiinngitsuunerat soorlu assigiinngitsuunersut. Makku apequtigikkitt: suliffeqarfiit pulaakkat arlaanni sulerusunneruit? Sooq? Sumi sulerusunnginneruit? Sooq? 	
<ul style="list-style-type: none"> • Atuaqatigiit brainstorm-issapput iluarinngisaminnik iluarisaminnillu suliffeqarfinut tusarsimasaminnut, piumassutsimillu sulinermit tunngatitaminnik. Maluginiaruk tamarmik takusinnaaneraat ajunngigisat ajorisallu suliffinnut assigiinngitsunut piumassutsimillu sulianut tunngasut, aammalu sulliviit assigiinngitsut assigiinngitsunik nalilersorneraat. Taamaattoqassappat oqallisigisinneqassaaq "sooq". 	
<ul style="list-style-type: none"> • Maluginiaruk atuartut eqeersimaarfigineraat piginnaasat pikkoriffiillu sumiiffinniassigiinngitsorpassuarni atorneqarsinnaanerat aammalu pitsanngorsarneqarlutillu ineriartortinneqarsinnaanerat. Maluginiaruttaaq soqutigisat/piumassutsillu pingaaruteqarnerat eqeersimaarfigineraat. 	